

ILUSTROVAL OTO LUPTÁK

Desiatnik

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Hlavná brána Bratislavského hradu je pohostinne otvorená, hradná posádka v slávnostnom postoji. Pri vchode do hradného paláca stojí v bohatej livreji prvý komorník palatína a hradného grófa Elemér Myklas

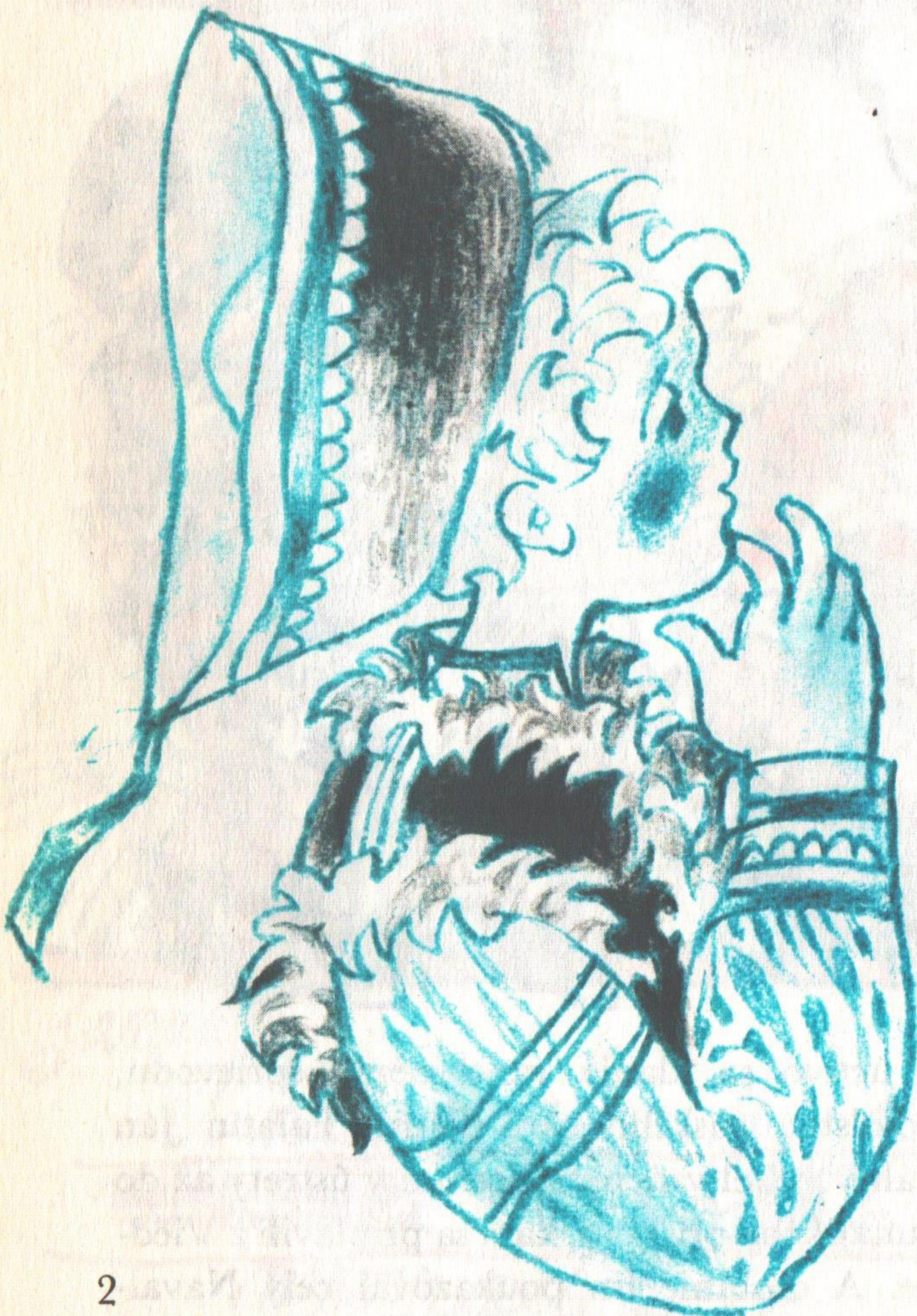
a úctivo sa klania vznešenému sprievodu, posolstvu ruského cára Petra. Palatín Ján Pálffy vyšiel vzácnym hosťom v ústrety až do dunajského prístavu, kam sa pripravili z Viedne. A osobitne im poukazoval celý Naval-

Armament, dunajské loďstvo, lebo poslov osobitne zaujíma stavba lodí a lodná doprava.

Prichádzajú admiráli a generáli v honosných uniformách. Vchádzajú znalci loďstva.

Ale toto? Ako sa sem priplietol tento desiatnik?

Myklas pohoršene hľadí na mladého Rusa veselej, otvorenej tváre. Obyčajný desiatnik, a pozrimeže, ako nenútene sa tu správa! Priam opovážlivo! Fúziky si vykrúca a po komorných okáľami bluská. Čiernovlasú Ilonku dokonca na líce uštipol a vrazil: „Děvica krásavica!“ Neslýchané! A rehoce sa, zuby vyciera, toľká neokrôchanosť! A teraz, no to je už načisto neslýchané! Teraz samému palatínovi do reči skočil, ruku mu na plece položil! Ej, byť tak jeho generálom, ukázal by on desiatnikovi!

Desiatnik nech si pekne v kúte stojí, a keby šiel okolo prvý komorník Jeho excelencie palatína, nech ho pekne pozdraví! Ale tento!

Hostia vstupujú do hodovej siene, a on, desiatničisko, sa medzi prvými hrnie!

Komorník Myklas ho nenápadne odstrčí: Počkej, kým neprejdú Ich excelencie!

Desiatnik sa uškeril, povedal Pardonnez! a v očiach sa mu zamrvalo tisíc čertov.

A aj tak sa desiatnik dostal za vrchstola. Sedí hneď po pravej ruke grófa Pálffyho, to je neslýchané! Rozpráva čosi veselé, všetci sa smejú. Iste to bude tak, myslí si Myklas, že si ho cárske posolstvo vyžiadalo, aby ich všetkých zabával. Ale po francúzsky vie dobre, to sa musí uznať.

„Počuli ste o tom,“ rozpráva desiatnik, „ako sa ruský cár dostal do basy? Nie? Tak večer sa vami napil v jednej krčme, a keď sa ráno zobudil, čo je, kde je? Veď on sedí v base!“

„A to už ako?“ nechápe hostiteľ. „Vari v Rusku len tak nič po nič vsadia cára do väzenia?“

„Jáj, keď sa on, tuťmák, za kormidelníka preobliekol a na gubernátora nadával!“ vraví desiatnik.

Panstvo pri stole sa chichoce o pretrhnutie. Jeho excelencia pán palatín má od smiechu plné oči slz. A zo všetkých najväčšmi sa rehoce desiatnik. Ako ho to volajú? Peter Michajlovič. Teda čo si v Rusku dovoľujú všelijakí desiatnici! Strúhať si žarty z panovníka!

Prvý komorník Myklas je pobúrený. Ide do kuchyne a kričí:

„Obsluhujte podľa hodností! Desiatnika Michajloviča až naostatok, za excelenciami!“

Sluhovia naňho hľadia, ani čo by spadol z mesiaca.

„Ale veď ten desiatnik...“ chcel čosi povedať hlavný kuchár, no druhý komorník, Konrád Vogel, ho strmo prerušil.

„Nezabávať sa a nerečniť, na to sú excelencie! My sa len pekne okolo hostí majme!“

A schytil podnos s pečenými bažantmi, ktoré boli plnené orieškami a obložené parížskym ružičkovým šalátom. Zdvihol si ho nad hlavu, zanesol na slávnostnú tabuľu a položil rovno pred desiatnika Michajloviča. A za ním v husom pochode plávali nad hlavami sluhov ďalšie podnosy s celým krdlom pečených bažantov.

Veď vám ja to osladím, myslí si Elemér Myklas. Obanujete vy ešte, že ste ma neposlúchli! A pán gróf vám tiež nezabudne pripomenúť, aký je rozdiel medzi desiatnikom a generálom! Ja sa už postarám, aby na to nezabudol!

Palatín Ján Pálffy vstáva za vrchstolom a dvíha čašu. Tento hrad a toto mesto vrazil nikdy nezabudnú na dnešný deň, na túto krásnu, nezvyčajnú návštevu. „A keďže sme sa,“ dodáva s úsmevom, „nestihli o všeličom poradiť, pozývam vás na zajtra do svojho kaštieľa v neďalekej Stupave. Bude mi ctou, ak sa všetci zúčastníte poľovačky na naše diviaky.“

„Len či to aj vaše diviaky budú pokladať za česť, pán palatín!“ vyhrkol desiatnik Peter Michajlovič.

Znova sa všetko rozosmialo a najväčšmi on, desiatnik. Tak sa hahotal, až mu bolo vidieť plné ústa krásnych zdravých zubov.

Nevie ten veru, čo sa patrí, pozrel naňho

nevľúdne prvý komorník Myklas. Aha, aj pán gróf Pálffy ako nespokojne pokrúca hlavou.

Keď sa hostia neskoro v noci poukladali konečne na lôžka v krásnych komnatách hradu, dal si palatín Ján Pálffy zavolať komorníka Myklasa.

„Budem sa musieť zaobísť bez tvojich služieb, Myklas. Dnes odpoľudnia som predsa všetkým odkázal po druhom komorníkovi Voglovi, že v ruskom posolstve bude inkognito sám veľký imperátor, ruský cár Peter. Všetci ho hneď spoznali v osobe desiatnika Petra Michajloviča a správali sa, ako treba. Všetci

okrem teba, komorník Myklas. Je ti, dúfam, jasné, že takých nedôvtipných ľudí nemôžem vo svojich službách potrebovať.“

Komorník Myklas ostal ani obarený. Pokúšal sa vysvetliť, že mu Konrád Vogel nijaký odkaz neodovzdal a že to iste spravil náročky, lebo je zlovestník a pomstivec...

Lenže palatín nemal na vysvetľovačky ani čas, ani chuť. Zazvonil na komorníka Vogla a riekol mu:

„Hneď a zaraz prevezmeš od Myklasa funkciu prvého komorníka. A postaraj sa, aby sa poľovačka na diviaky bezchybne vydarila.“

Február 1948

FRAŇO KRÁL

*Nebolo možno zastaviť,
nebolo možno zahatať,
nebolo možno zvrátiť späť,
čo prúdy krvi priplavili,
čo utrpenie vykúpilo,
čo milióny žitím zaplatili.*

*Kto nechápal, musel nabok,
kto zavadzal, musel z cesty,
kto vzpriechil sa, musel padnúť.
Prerazil prúd života
a nesie spravodlivosť,
nesie krajšiu budúcnosť.*

1948

Súťaž

VIKTOR GOLAVKIN

Žiaci zo šiestej A, ktorí majú nad nami patronát, súťažili so šiestou B, kto rýchlejšie pomôže svojim zverencom poobliekať sa.

A tak sme sa po zvonení hnali do šatne, kde sa začala obliekacia súťaž. Dve šieste triedy už čakali na svojich prváčikov. Veľmi prísna porota sa usadila na podokenici, aby lepšie videla. Ako doplnok denného svetla namontovali päťstowattové žiarovky. Amatérsky školský balalajkový súbor sa usadil neďaleko. Orchester zahral — a začali sme! Joj, čo sa tu dialo!

Mojím patrónom bol Svetik Ostrov. Bol veľmi vzrušený. Len čo som k nemu pribehol, zreval:

„Daj nohu! No! Nohu daj! Strč ju do topánky a neuvažuj, malý! Rýchlejšie! Nemôžeš rýchlejšie? No!“ s námahou mi strkal ľavú nohu do pravej topánky a ja som neuvažoval.

„Nejde to, hnusoba!“ vrčal a triasol ma za nohu zo všetkých síl. Ale ja som sa držal vešiaka a nepadol som. Vešiak sa kýval a zhora padali čiapky.

„Daj druhú nohu! Rýchlejšie! No! Neuvažuj!“

„Ako ti dám druhú nohu?“ povedal som. „Na čom budem stáť?“

„Neuvažuj, malý, ničomu nerozumieš!“

„Pusti mi túto nohu,“ povedal som, „potom ti dám druhú.“

„No, rýchlejšie, daj, neuvažuj!“

Teraz mi začal obúvať ľavú topánku na pravú nohu. Povedal som mu to.

„Nevšimnú si,“ odvetil, „mal si povedať skôr, malý! Cháp, nemáme času uvažovať. Kde je čiapka? Kde máš svoju čiapku?“

„Hen Vaska mi ju vzal.“

„Čo sa mu robí? Ale tomu dal! No nič. Niet kedy uvažovať. Ber si Vaskovu!“

„Ale Vaskovu si práve teraz natiahol Pčolkin.“

„Chmatni teda Pčolkinovu čiapku. Rýchlejšie! Kde je? Aká je? Ukáž mi ju. To som nečakal... vôbec nečakal, že sa môže niečo také stať s čiapkami!“

„Ani Pčolkinovej niet,“ vravím, „niet ani jednej čiapky, všetky rozchytali.“

„Choď bez čiapky! Riskuj! Zachráň svojho patróna! Čo sa to deje? Sme stratení! Prehrali sme. Ech!“ Veľmi bol zmätený a potil sa.

Svetik mi šikovne obliekol kabát, no kabát bol tiež cudzí. Povedal som mu to.

„Len si ho nevyzliekaj, malý! Kde teraz nájdem druhý? Drž sa smelšie! Neľakaj sa! Usmievaj sa na porotu. Ako keby si mal vlastný kabát! Poďme!“

Rozbehol som sa. Riskoval som.

Kabát tučného Vovku Ivina sa na mne plantal ako vrece. Vlastné topánky ma neznesiteľne tlačili.

„Zdravím vás,“ povedal som porote.

„Máš všetok odev v poriadku?“ spýtal sa jeden z členov poroty.

„V poriadku,“ povedal som po vojensky. Hľadel na môj kabát, no ja som sa naňho usmieval.

„A čiapku máš kde?“ spýtal sa.

„Ja som otužilý,“ povedal som s úsmevom.

„Ako tomu rozumieť?“

„Prišiel som do školy bez čiapky,“ povedal som s úsmevom.

„A to vždy chodíš do školy bez čiapky?“ spýtal sa člen poroty.

„Vždy,“ odvetil som s úsmevom.

„Aha,“ povedal člen poroty.

Nevedel, čo so mnou má spraviť: počítať alebo nepočítať, a pozorne sa zahľadil na moje topánky.

Ale druhý člen poroty sa spýtal:

„Obliekol si si svoj kabát?“

V tej chvíli priskočil Vovka Ivin v mojom kabáte. A všetci členovia poroty začali hundrať na svojho zádrapčivého kolegu, aby nezdržoval chlapíkov, ktorí sa obliekli prví. A vtedy sa aj člen poroty na mňa chápavo usmial.

Vyhľadal som Vasku a vzal som si svoju čiapku.

„Prepáč,“ povedal Vaska, „v tom zmätku som si ju splietol.“

„Malo by byť takých súťaží viac,“ povedal som ja, „aspoň by sme sa naučili obliekať sa ako vojaci pri poplachu.“

Potom som si preobul topánky a vrátil Vovkovi kabát. A Vovka Ivkin mi zas dal môj.

Pozerám dookola a vidím, že všetci si vymieňajú čiapky, kabáty, topánky — úplne ako na trhu. A to všetko za sprievodu hudby. Ďalej od poroty. Ale tí aj tak spozorovali, že niečo nie je v poriadku.

„Čo sa to tam deje?“ spytovali sa.

Svetik Ostrov vraví:

„Detičky sa rozbláznili a nevedia sa utíšiť.“

Porota hovorí:

„Jasné, jasné. Máte dobré detičky, Ostrov.“ Svetik zrozpačiteľ, veď akože! Dokonca aj slzu si z oka vytrel. Pribehol ku mne, podal mi ruku. A povedal to isté:

„Malo by byť takých súťaží viac, druhý raz nezaváhame.“

„Ani za nič nezaváhame,“ povedal som.

Vtom vyhlásili:

„Zástupca šiestej A dostane víťaznú cenu!“ A amatérsky školský balalajkový súbor zo všetkých síl zahral tuš na počesť víťaza. A všetci zatlieskali. Aj ja som tlieskal, čo mi sily stačili.

Prel. ELENA KRUPOVÁ

Február a my

RUDO MORIC

Pamätám sa, februárové dni v roku 1948 boli naozaj vzrušujúce. Prežil som ich medzi žiakmi v škole, v telocvični sme počúvali reč Klementa Gottwalda na Staromestskom námestí. Hovoril o pánoch, ktorí zradili, o tom, že pracujúci si budú vládnuť sami. A keď rádio zamĺklo, nastala vzrušená vrava.

„To aj môj otec bude vládnuť?“ pýta sa jeden zo žiakov, ktorého otec robil v miestnej fabrike.

„Aj tvoj otec, aj všetci, čo statočnou prácou pomáhajú našej vlasti,“ tak akosi som odpovedal.

Vtedy to bolo priam neveriteľné, ťažko predstaviteľné.

Dnes vtedajší žiaci sú matky a otcovia vás, čitateľov Slniečka. Naučili sa vládnuť, naučili sa myslieť v prospech spoločnej veci všetkých, mnohí z nich vychodili vyššie i vysoké školy a stali sa učenými členmi našej spoločnosti.

Veľa sa od pamätného Februára zmenilo. To vám povedia oni sami. Bratislava sa stala dva razy tak veľkým mestom. Aj mnohé ďalšie mestá a mestečká sa rozšírili, rozkvitli. Dediny opekneli, ľudia sa naučili žiť celkom ináč, ako žili vaši starí rodičia. Dnes si už mnohí ani neuvedomujú, že to všetko zapríčinil Február roku 1948 a Komunistická

strana Československa na čele s múdрым a nebojácnyim Klementom Gottwaldom. Veru, ako v rozprávke. V tej rozprávke, v ktorej ten najmladší, ktorého vždy starší, prešibanejší odstrkovali, naraz ako hrdina sa vyšvihol nad všetkých, premohol šarkana a tak zachránil biednych a statočných.

Nič neprišlo samo, všetko, čo máme, bolo treba často tvrdo vybojovať a potom posvätiť prácou. Preto nič nám nesmie byť samozrejmé. Všetko má svoje príčiny a my ich musíme poznať. Vaše bezstarostné detstvo, pekné školy, do ktorých chodíte, učebnice, z ktorých sa učíte, všetko, všetko sa zrodilo v tých slávnych februárových dňoch.

Tam sa začal náš dnešný život.

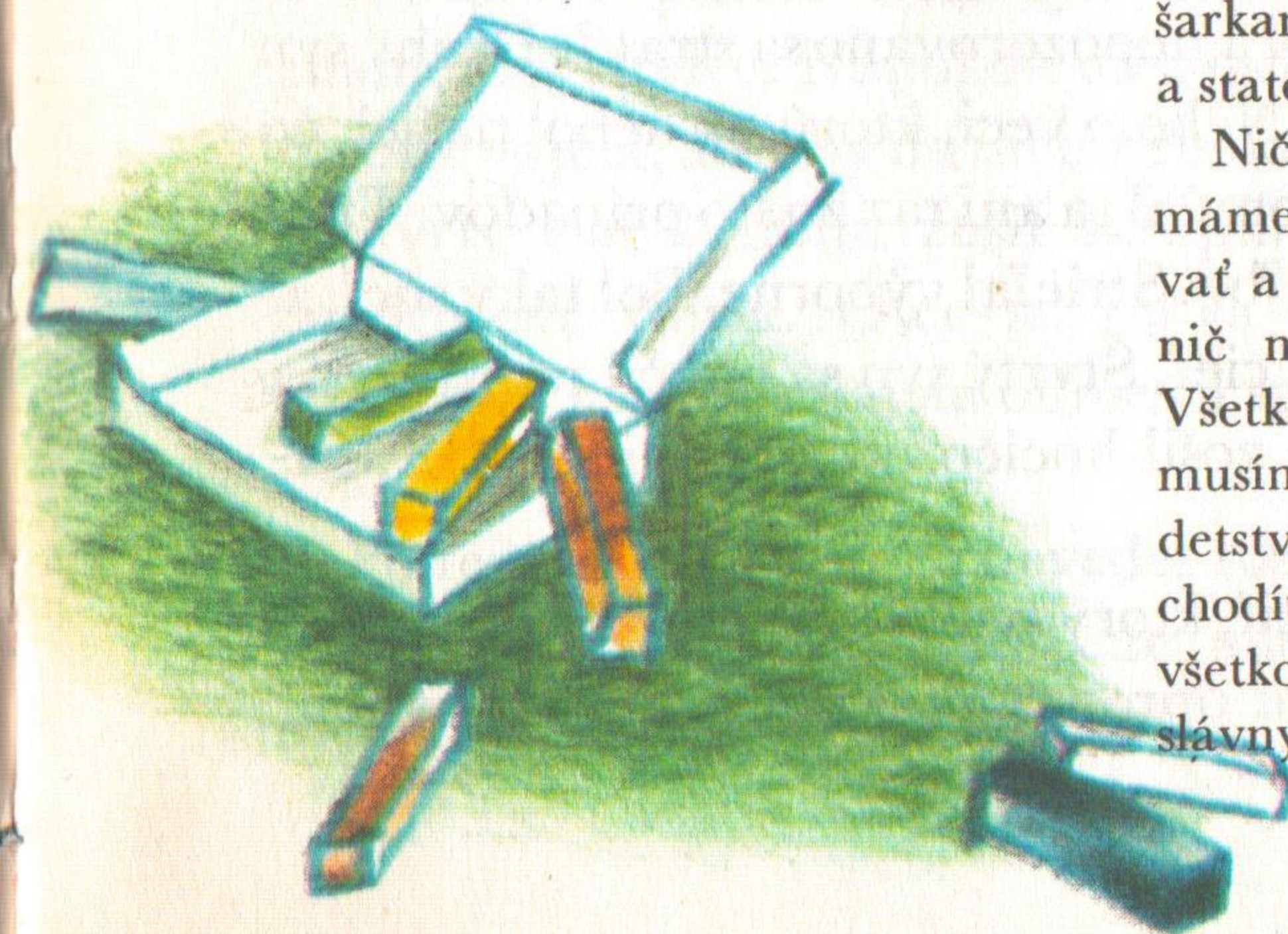
Tam sa začala naša budúcnosť.

Preto ten pamätný Február si zaslúži prímene Vítazný.

Zvíťazil pracujúci človek, pracovité ruky, umné hlavy.

Dal som tomuto malému zamysleniu názov Február a my. Ten titulok mal však znieť: Február a vy. Vy, mladí, ktorí už užívate plody tých víťazných dní. Aby ste nezabudli, že tam vo Februári je základ vášho šťastia. Tam ako v čírom prameni sa zrodilo vaše utešené detstvo, aké nepoznali ešte vaše mamy a otcovia, a tobôž už nie vaše staré mamy a starí otcovia.

Preto je to váš Február, vaše šťastie!

Nočná návšteva

LENKA DEDINSKÁ

Hrajú: Pes, liška, gazda

Scéna: Dvor v noci. Plot, psia búdka, kurín s rebríkom. Svieta mesiac.

Líška: (Prikráda sa do dvora, opatrne sa obzerá.) Ticho... všade ticho. (Zbadá búdku.) Pozor! (Odskočí, schová sa za plot.)

Pes: (Zavrčí v búdke, vyjde, ňuchá.) Cudzie zviera... (Hľadá okolo, zbadá pričupenú líšku.) Ale, ale, koho to vidím? Počkaj, veď ti ja dám!

Líška: Azda by si mi neublížil?

Pes: Veru hej. Vyprášim ti kožuch.

Líška: A prečo?

Pes: (Nahnevane.) Pokradla si sliepky v dedine. Hav-hav...

Líška: Ticho! Gazdu zobudíš. Nahnevá sa, že mu sničky kazíš.

Pes: Netáraj a odpáľ! Dobre ťa poznám.

Líška: Uver mi, že som vás prišla len navštíviť. Chcem vedieť, ako bývate, ako žijete... Ach... keby som ja mala taký krásny domček (obzerá si búdu), bola by som najšťastnejšia líška na svete.

Pes: Veď si sprav.

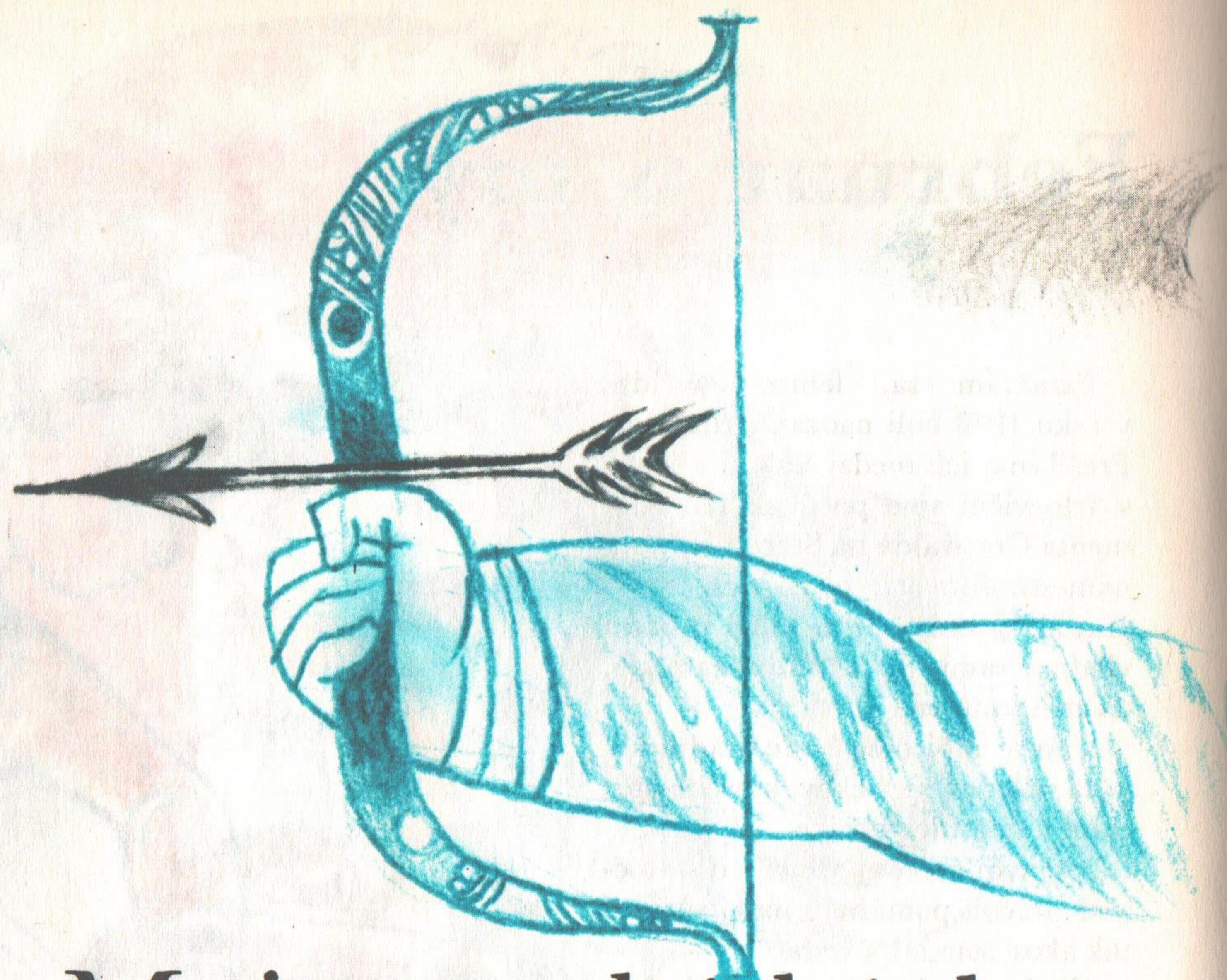
Líška: To sa ľahko povie.

Pes: Keby si strážiła dvor, mala by si aj dom.

Líška: Veď by som vďačne. Popros gazdu, či by ma nevzal do služby.

Pes: To by sa ti tak hodilo, gazdinej pomáhať kurence šklbať.

Líška: Prečo sa mi posmievaš? (Jajká.) Nožičky moje boľavé, keby si len vedel... Ledva chodím.

Majstrovské kúsky

KÓREJSKÁ ROZPRÁVKA

Pred dávnymi časmi žil starec, ktorý mal štyroch synov. Jedného dňa si ich všetkých zavolať a vraví im:

„Deti moje, dlho sa už na tomto svete nezdržím, a preto by som rád rozdelil medzi vás majetok. Ale nik z vás sa ešte nevyučil remeslu. Preto chcem, aby ste sa rozišli do cudzích krajín a voľačo sa naučili. Keď sa o tri roky vrátite, vyskúšam vás a majetok vám rozdelím podľa vašej šikovnosti.“

Štyria synovia odišli z domu a tri roky sa vo svete učili remeslám. Potom sa vrátili domov a zastali si pred otca.

Otec sa dozvedel, že prvý syn sa naučil kradnúť. Keď sa mu zachcelo, hocičo potiahol a nepozorovane sa stratil. Druhý syn sa naučil jasnovidectvu. Nebolo veci, ktorú by nebol našiel, čo by bola ako ďaleko. Nepomýlil sa ani raz zo sto prípadov. Tretí syn sa vycvičil v lukostreľbe. Strieľal výborne. Bol taký súci, že sto rás za sebou zasiahol cieľ. Štvrtý syn sa naučil majstrovsky šiť. Bol taký šikovný, že zošil hocičo, aj železo alebo kameň, nieto látku.

Otec sa chcel presvedčiť, ktorý syn sa lepšie vyzná vo svojom remesle. Ukázal na horu oproti a povedal druhému synovi:

štyroch bratov

„Dieťa moje, povedz mi, čo je tamto na vrchole hory.“

Druhý syn zažmúril oči, na chvíľu sa zamyslel a potom odvetil: „Na vrchole hory je hniezdo haje. Ležia v ňom tri vajcia a haja na nich sedí.“

Potom otec rečie prvému synovi: „Nože choď a dones tie tri vajcia, ale nech ťa haja nezbadá!“

Takmer v tej istej chvíli prvý syn doniesol vajcia a podal ich otcovi. Otec položil vajcia na skalu a kázal tretiemu synovi: „Nože skús, či ich prestreliš jediným šípom!“

Na otcov príkaz tretí syn napál luk a dokázal, že je znamenitý strelec. Napokon otec oslovil štvrtého syna: „Zoši rozbité vajcia, ale aby na nich nebolo poznať, že boli rozbité.“

Štvrtý syn v mihu zošil škrupiny a zasa tam ležali tri neporušené vajcia. Otec sa znova obrátil na prvého syna a prikázal mu, aby vajcia odniesol späť do hniezda. Prvý syn túto úlohu hravo splnil.

Po tejto skúške sa otec nevedel rozhodnúť, ktorý syn podal lepší výkon, a preto sľúbil, že majetok rozdelí rovnakým dielom medzi všetkých štyroch.

Pes: Ja nie som doktor, darmo nariekaš.

Líška: Ale pomôct by si mi mohol. Aspoň na jednu noc mi búdku požičaj. Na jednu-jedinkú noc. Vyspím sa v teple a bolesť prejde.

Pes: A ja budem mrznúť vonku?

Líška: Veď môžeš ísť pozrieť kamarátov, potešiť sa. Ja si zatiaľ aj pospím, aj strážiť budem.

Pes: Neverím.

Líška: Ver. Najkrajšieho zajačika ti donesiem... z poľa. Tak požičiaš?

Pes: Dobre. Ale iba na jednu noc.

Líška: Pravdaže iba na jednu. Neobanuješ, milý môj.

Pes: Tak sa vyspi. Ale na zajačika nezabudni.

Líška: Veď som ti dala slovo.

Pes: (Odíde z dvora.)

Líška: (Vojde do búdy, naoko chrápe, po chvíli vyjde.) Aký je hlúpy-hlúpučký. (Obíde búdu, potom si prezerá kurín.) To bude hostinka... Ej, kohútik, nebudeš viac kikirikať. (Lezie po rebríku do kurína, otvorí dverka, strčí dnu hlavu. Poplašené sliepky kotkodákajú.)

Pes: (Potajomky sledoval líšku, priklopí dverka, líška jajká, pes breše.) Dám ti ja kohútika... falošnica jedna!

Líška: Pust ma, pekne ťa prosím. Ja som sa chcela len pozrieť, či sliepky

spokojne spia, či neprechladnú. Pust ma!

Pes: (Breše.)

Gazda: (Pribehne.) Čo sa tu robí? (Zbadá líšku, odbehne, vráti sa s vrecom, vopchá doň líšku.) No počkaj, naučím ťa ja sliepky kradnúť. (Vlečie vrece, odchádza, pes za ním radostne poskakuje.)

Krásne výmysly

RUDOLF DOBIÁŠ

*Čo mi to prišlo na myseľ?
Myšlienka a či výmysel?
Ak básnik dačo vymyslí,
bývajú z toho výmysly.*

*Zavše sú to básne — plamienky,
inokedy plameň spomienky,
zavše cesta vesmírneho korábu.
To keď máva dobrú náladu.*

*Trochu v marci, trochu v apríli
s chuťou siahne hoc aj po rýli.
Miesto toho, aby báseň tvoril,
opiera si smutnú bradu o rýl.*

*Aj keď celkom dobre rýluje,
najradšej si doma rýmuje.
Dakedy to všetko nestihne.
Náhli sa s rýmom do vyhne.*

*A tam z iskier, z ocele a dymu
kuje rýmy na jeseň i zimu.
Iba rýmy o jari a o lete
píše v medziplanetárnej rakete.*

*Vždy ho čosi volá do výšok,
ďalej od púpav a od lišok.
Zavše, keď sa zo sna zobudí,
za svet nechce odísť od ľudí.*

Práve vtedy sa stalo, že obrovský had uniesol kráľovu dcéru. Kráľ vo dne v noci smútil za stratenou princeznou, lebo ju veľmi ľúbil. Nakoniec dal rozhlásiť po celej krajine: „Ktokoľvek privedie princeznu späť, dostane ju za ženu a na dôvažok dostane i polovicu kráľovstva.“

Veľa statočných mládencov sa prihlásilo, ale nikomu sa nepodarilo vysnoriť, kde sa princezná podela.

Príbeh o nezvestnej kráľovej dcére sa dostal aj do uší otca štyroch synov. Zavolať si deti a rečie im:

„Synovia moji, núka sa vám výborná príležitosť, aby ste ukázali, čo viete. Dúfam, že sa pousilujete a princeznú zachránite.“

Druhý syn zažmúril oči a zamyslel sa. Potom prehovoril: „Had odniesol princeznú na ostrov uprostred Východného mora.“ A podrobne opísal, ako princezná trpí na ostrove.

Štyria bratia sa vydali člnom na cestu k ostrovu, kde had uväznil princeznú. Plavba trvala veľa dní, ale napokon ta prišli.

Prvý syn vystúpil z člna na breh a začal snoriť po hadovi. Pri prvej príležitosti sa mu podarilo ukradnúť princeznú a doniesť ju do člna. Potom bratia obrátili čln a zamierili cez more domov.

Zanedlho si veľký had všimol, že princezná zmizla. Hľadal

ju všade a čoskoro zvetril, že je v člne. Vzniesol sa do výšky a letel za únoscami ako šíp. Nad člnom rozďavil papuľu a vyplazil jazyk, že bratov zožerie.

V tej chvíli tretí syn napäl luk a vypustil šíp. Hrot šípa prebodol hadovi hlavu. Z rany vystrekla krv a netvor sa zrútil do člna.

Had bol taký obrovský a ťažký, že dolámal čln na kusy. Princezná a štyria bratia sa chytili trosiek a ledva sa držali na vlnách.

„Výborne, teraz prišiel rad na mňa,“ pomyslel si štvrtý syn. Vytiahol ihlu a niť a dal sa do roboty. Pozbieral všetky roztratené úlomky a čln zošil, že bol ako nový.

Princezná i štyria bratia vyviazli z veľkého nebezpečenstva a zdraví sa vrátili domov.

Kráľ jasal od radosti, keď videl, že jeho drahá dcéra sa vrátila živá. Keď sa zvíkali, prikázal štyrom bratom, aby mu dopodrobna porozprávali o nevídanom dobrodružstve, lebo ho zaujímalo, ktorý mládenec sa najväčšmi vyznamenal. No keď si vypočul celý príbeh, nevedel rozhodnúť, ktorý z nich si zaslúži najvyššiu odmenu. Napokon rozhodol, že nedá princeznú ani jednému, a rozdelil im len kráľovstvo. A takto vďaka vlastnej zručnosti žili štyria bratia dlho a šťastne spolu.

Prel. JOZEF GENZOR

*Čo mi to prišlo na myseľ?
Myšlienka a či výmysel?
Ak básnik dačo vymyslí,
bývajú z toho výmysly.*

*Preto sa stáva, že aj v hore
namiesto mláčky vidí more,
namiesto rybiek krdlík žiab.
Básnik je, skrátka, čudný chlap.*

*Ak vezme do rúk udicu,
sám seba chytí za šticu.
Tak dakedy až po roku
s udicou dôjde k potoku.*

*A potom sedí pod kopcom
a tára, že je praotcom
výmyslov od počiatku sveta.
Strýkovi začne vraviť „teta“,*

*babku s dedkom pliesť si ako svetre,
namiesto metrov merať kilometre,
hodiny má dlhšie ako roky,
skoky kratšie ako vrabčie kroky,*

*aj let k Marsu zrazu sa mu máli,
Južný pól ho bezmála až páli,
v Afrike sa chveje zimou,
nad Áziou nemá rýmov.*

*Kým sa do myšlienok pohrúži,
slivovicou z domova sa potúži,
potom udrie pästou: „Do paroma!
Veď ja ešte stále sedím doma!“*

Tancuj, tancuj, vykrúcaj...

Tanečný súbor Vienok pri Ústrednom dome pionierov a mládeže Klementa Gottwalda v Bratislave navštívil ANDREJ FERKO

„Kolo, kolo mlynské...“ tak sa to začína v škôlke. Niekomu sa to páči, inému nie.

Ivankovi sa to nepáči. Zdenka by tancovala od rána do večera. Keď je v televízii tanečný program, krúži po izbe a tancuje, tancuje... Ale čo z takého tanca, keď ho nik nevidí?

„Mama, Irenka ide do tanečného súboru. Aj ja chcem...“ vraví o niekoľko rokov neskôr.

Na veľké domrzanie ju mama vezme na konkurz do Pionierskeho paláca.

Zdenka sa drží maminej ruky a obzerá sa dookola. Všetko sa jej náramne pozdáva. Aj tá teta, ktorá sa rozpráva s mamou, aj všetko ostatné: veľké zrkadlá na stenách, zlaté rámy, obrazy... A veľa, preveľa detí.

„Už od škôlky rada tancuje,“ vraví mama.

„To je dobre,“ vraví teta.

Potom ku klavíru v kúte prichádza veľký ujo a začne hrať. Túto pesničku poznám, chce sa vykriknúť Zdenke, ale už hovorí teta:

„Teraz mi každá na túto hudbu zatancujete. Čo len chcete.“

Keď sa tanec skončí, teta vraví:

„A teraz si predstavte, že ste dostali v škole jednotku a idete veselo domov,“ a začala skakať, ako keby naozaj dostala jednotku a veľmi sa tomu tešila.

„Tak skúsme,“ povie teta a ujo znovu začne brnkať.

Zdenka ešte nikdy tak dlho netancovala.

Do týždňa prišiel list.

„Prijali ma, budem tancovať!“ skacká Zdenka po byte a máva listom.

Ale tanec, to nie je len tak. Po poriadnom nácviku sa Zdenka len tak vlečie. A tie niektoré kroky! To je hotová drina. Irenka chodila zo tri mesiace, a potom prestala. A nielen Irenka — viac ich odišlo.

Zdenka už vie, že teta Helenka sa volá Jurasová, že je vedúcou súboru Vienok a že je to dobrá teta, ktorá vie ohromne tancovať. A ujo pri klavíri — to je ujo Žákovič.

„Tancujeme, tancujeme,“ spieva teta Helenka a vznáša sa po zrkadlovej sieni.

„A teraz si aj zarecitujeme,“ vraví o chvíľu.

„Jedna Beta, dve Bety,
roznášajú klebety!“

Lahká básnička, krátka, všetky dievčatá ju recitujú.

„Teraz si ju zatancujeme,“ vraví teta Helenka. Zatancovať básničku? Kto to kedy videl?

Ale teta Helenka už dupká jednou i druhou nohou, presne podľa básničky. A všetky dievčatá s ňou.

Keď Zdenka a jej nové kamarátky vedeli po roku všetko, čo sa učili, začali nacvičovať číslo — Učiteľku Jozefínu.

Počúvať pesničku je ľahko, aj zaspievať. Ale keď je vás dvanásť a má to vyzeráť pekne, už treba dávať dobrý pozor. Ešte že je tu aj Danka. Ona predstavuje učiteľku Jozefínu. Chodí do Vienka už šesť rokov. A čo tá vie zaspievať, zatancovať!

Vôbec, tí, čo už vedia dobre tancovať, robia aj inakšie veci. Hrajú s bábkami, krásne spievajú, recitujú, hrajú na xylofóniky či bunkošky.

Ozaj! Viete, čo je bunkošík? To je hrubá palica. A na nej je plech a všelijaké krúžky alebo aj zvončeky. Keď sa ním potrasie, to je zvuk! Akoby šlo päť ovečiek.

Keby tak Zdenka mohla byť medzi staršími, to by bolo! Tí už chodia do pionierskeho tábora na Piesky, kde cez prázdniny nacvičujú. A chodia aj do zahraničia. Boli v Poľsku, Nemecku, Bulharsku, Maďarsku. No a doma, v Československu, niet vari mesta, kde by nevystupovali.

Ale vlastne... Zdenka by s nimi nemenila. Ona a jej kamarátky majú „svoje“ radosti: keď dostanú nový, prvý kroj, keď nacvičia valaský krok či natriasanú polku... Raz, raz sa medzi nich aj tak dostanú. Potom budú písať aj o nich. Teraz by si však za nič na svete nedali ujsť prvé naozajstné televízne filmovanie pre Lastovičku.

Vysoké reflektory ťahajú z očí slzičky. Zdenka sa sústreďuje, tancuje škôlku i križovatku, presne podľa pesničky, ale ujuvia z televízneho štábu nie sú spokojní.

„Ešte raz,“ hovoria a tanec sa začína znova.

Keď sa filmovanie napokon končí, dievčatá si necítia nohy. Ale potom, keď Zdenka pozerala Lastovičku a uvidela sa, ako pekne tancuje, zabudla na všetku „drinu“.

Prišla aj chvíľa, keď sa Zdenka spolu s ostatnými podpísala do kroniky. Na Medzinárodný deň žien, keď vystupovali pre mamičky.

Vtedy Zdenka prvý raz uvidela hrubiznú knihu, kde je o Vienku všetko... od jeho založenia až po posledný deň.

Nakukla na prvú stranu a číta:

Prvý zájazd krúžku Vienok!

„V krúžku Vienok sme začínali ako osemročný až deväťročný deti. Skamarátili sme sa a najradšej sme tancovali v skupinách.“

Niekedy si musím pozrieť celú kroniku, zaumienila si Zdenka.

Čas bežal a Zdenka vedela čoraz viac: ako spievať do mikrofónu, aby to nešušťalo, ako si vyšit na kroj ornamenty, nové riekanky, koledy, vinše, štedrovky, veršiky i pesničky, ako spustiť magnetofón a nájsť na páske správnu pesničku, ako štrkať

kamienkami, hrať na xylofóne či zvonkohre, všelijako zvonit spiežovcom či rapkať rapkáčom do taktu...

A keď si raz pri rozcvičke natiahla šľachu, teta Helenka jej požičala kroniku domov. Čo tam len všeličoho bolo! Listy, fotografie, pozvánky i pochvalné články. Až potom si Zdenka lepšie všimla všetky diplomy po stenách:

„Za obetavú zberateľskú prácu folklórneho materiálu a jeho stvárňovanie“. To bolo za to, že sa pýtali starých mám, ako sa kedysi hrávali, a že zapisovali dávne pesničky a doniesli do Vienka staré klopačky, husie krídla a kadečo iné.

Mimoriadna cena Piateho Detského folklórneho festivalu za Svadbu u Hrebčikov, rôzne čestné uznania, diplomy... Veru, bolo toho poriadne veľa. A za koľko? Za osem rokov, spomenula si Zdenka na prvý zápis v kronike.

Potom videla všetko trochu inak. Aj teta Helenka sa jej zdala iná. Vedela, že keď tancuje, raduje sa a veselí. Vychováva ich, aby oni zas mohli rozveseliť ostatné deti.

Kľukaté cesty Slovenska

JOZEF DUNAJOVEC

Hornád

Na svojej 286-kilometrovej ceste vytvára Hornád toľko krásy, že človeku neraz prichodí dať z hlavy dolu klobúk pri pohľade na hlboké kaňony či vysoké, strmé skaly. Aj tak je ťažko vybrať z tej klenotnice prírody tie najkrajšie, najhodnotnejšie skvosty. Náš ľud ich však objavil už dávno a priatelia prírody tu už dávnejšie vyznačkovali cesty a vybudovali chodníčky, vyznačili ich nielen orientačnými tabuľkami, ale urobili i rebríky a zábradlia, aby v tom labyrinte roklín a kaňonov nik nezašľúvil.

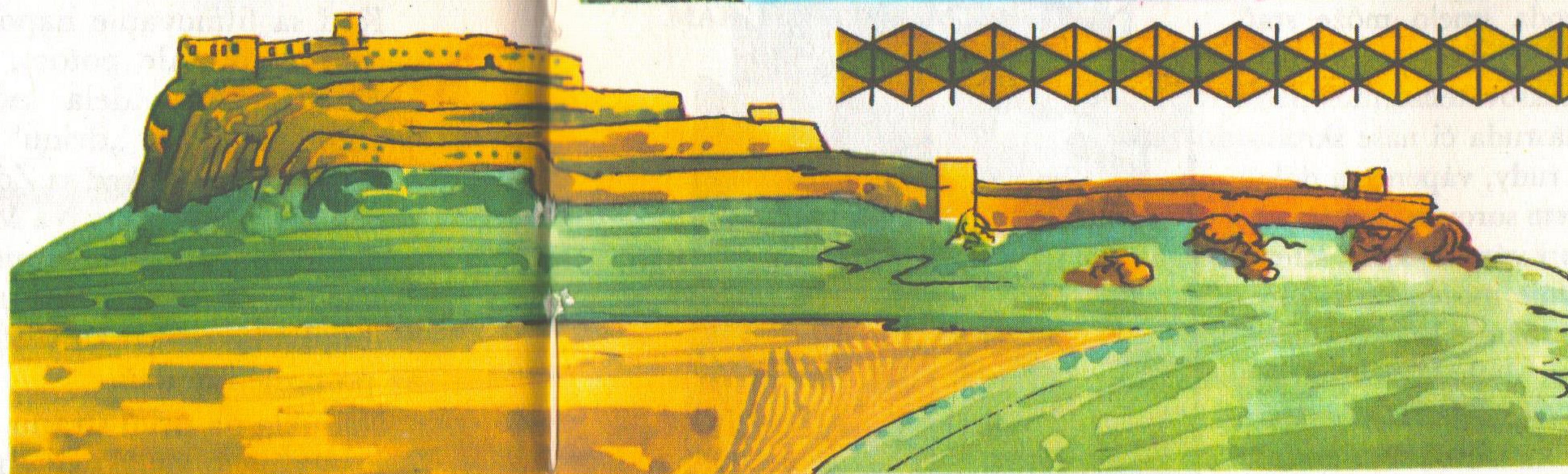
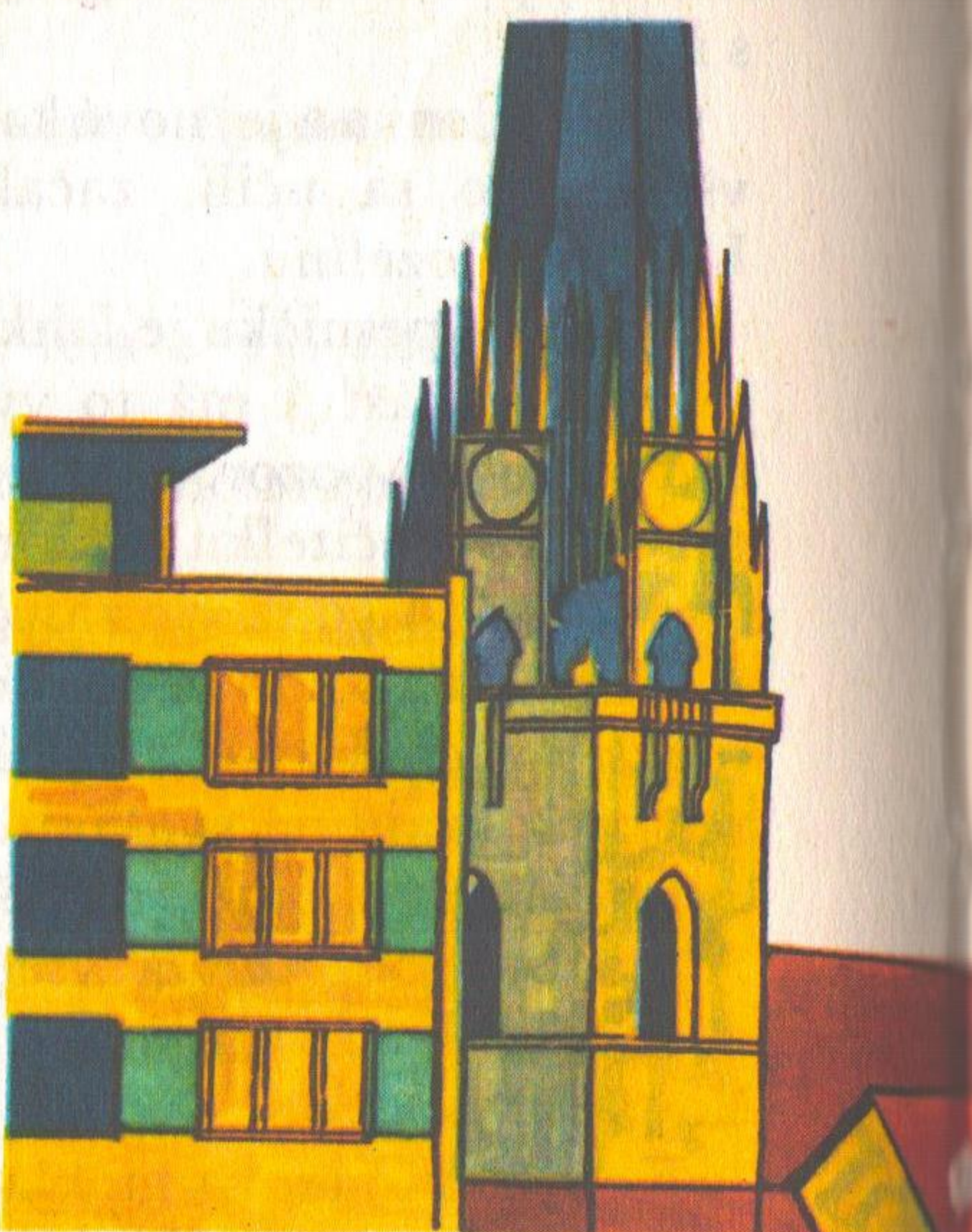
Hornád si razi cestu početnými zákrutami v romantickom krasovom území Slovenského raja. Po prechode cez Železnú bránu spája sa s ľavostrannými prítokmi z južných svahov Levočského pohoria. Tu priberá zľava Levočský potok. Pred posledným veľkým prelomom cez Slovenské rudohorie medzi Margecanmi a Kysakom priberá sprava jeden zo svojich najväčších a najvýznamnejších prítokov — Hnilec. Pri tejto rieke sa na chvíľu zastavme, pretože tu sa nachádza skutočne unikátna hydroelektrárň, podobná tej, ktorá sa ešte len na Čiernom Váhu stavia.

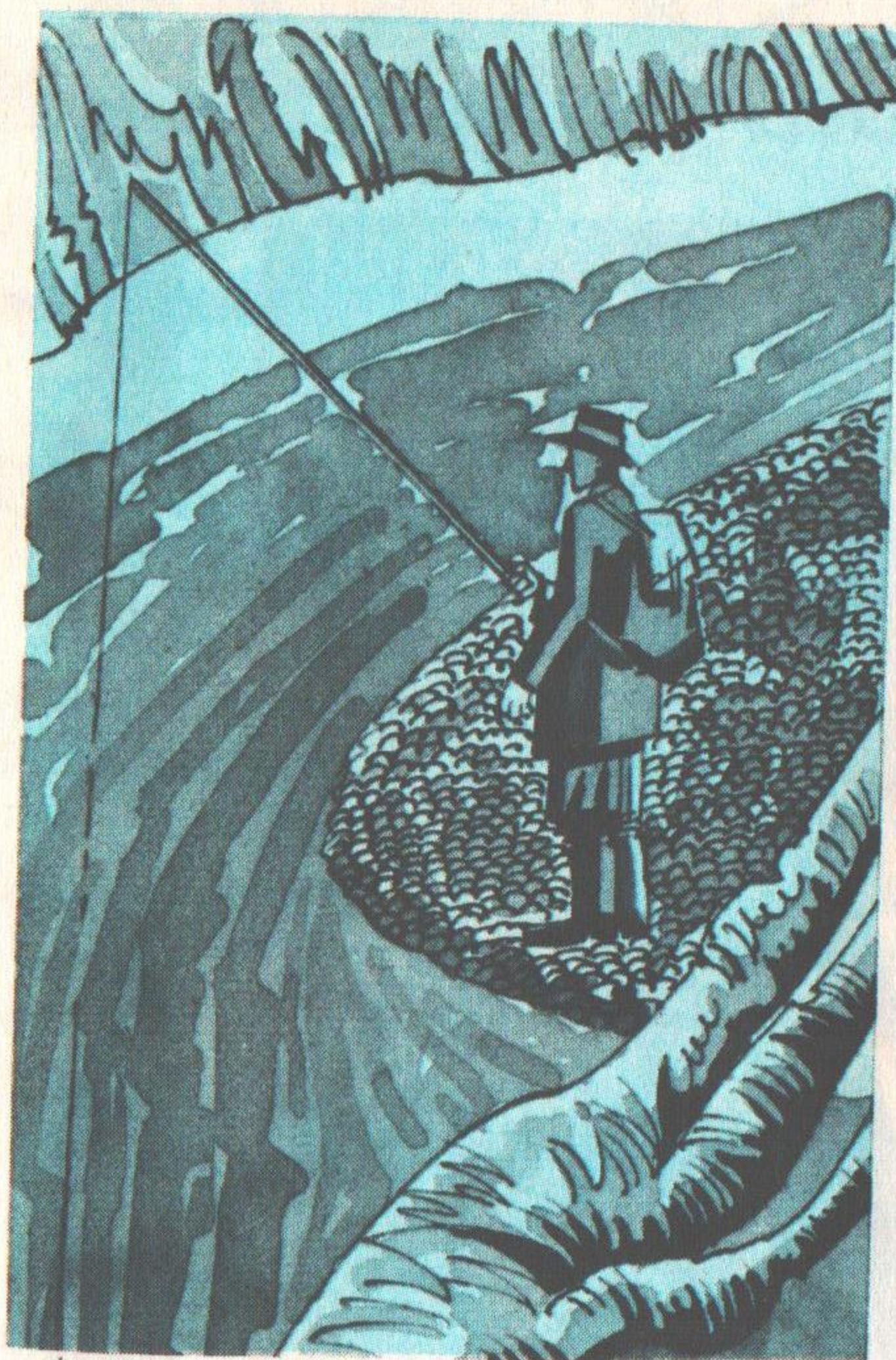
Kto dnes ide autom alebo pešo dobšinským krajom, len čo medzi horami zazrie krásnu prírodu ozdobenú farebnými chatkami, zhíkne od dojatia. Priezračná voda plná pstruhov, šťastní ľudia, zdravie, sálajúce z hôr. A keď valasi prehánajú stáda po stráňach, započúvajú sa do hukotu vody, ktorá sa rúti dolu a osvetľuje kedysi biedny kraj. Ráno počas energetickej špičky sa rúti do jazierka a v noci, keď je v sieti

i nadbytok energie, tá istá voda nastupuje cez hrdlá elektrických púmp svoju búrlivú cestu nahor do obrovského svahu dvojmetrovým ocelovým potrubím a znovu naplní priehradu. Ráno a večer dolu do Vlčej doliny, v noci hore do Hnileckej. Každý deň tak, okrem jari, keď sa Hnilec spení a stačí zásobovať elektrárň i bez čerpania.

Už od tridsiatych rokov inžinieri poškúľovali na Hnileckú a Dobšinskú dolinu ako na možnú energetickú zvláštnosť. Medzi obidvoma je výškový rozdiel 350 metrov. Uprostred nich je Vlčia dolina. Medzi nimi je vrch, jediná prekážka. Preraziť ho tak tunelom, to by bol vodopád... nadchýnali sa a robili štúdie. Podarilo sa to až v prvej päťročnici, no ani vtedy, na svoju dobu prvotriedné švajčiarske pumpy, ktoré sme zakúpili, nestačili na plné využitie výškového rozdielu. A tak namiesto spojenia Hnileckej a Dobšinskej doliny si vybrali strednú cestu a využili 275 metrov výšky medzi priehradou a Vlčou dolinou. Tunel dlhý 1380 metrov s priemerom 212 cm, vystužený ocelovým potrubím, urobil i z malej sily potoka výkon obra. Napriek tomu, že nočné prečerpávanie vody z Vlčej doliny do Hnileckej spotrebuje viac energie, ako jej to isté množstvo vody vydá, je tento proces prepotrebný. Veď v noci pracujú pumpy na lacný prúd, kým hydrocentrála ho vydáva v čase spotrebnej špičky.

Odtiaľto tečie Hornád ďalej východným smerom a priberá zľava Svinku, potom sa skrúca na juhovýchod cez predhoria do nížiny, kde sa spája s ďalším veľkým prítokom — s Torysou. Pod Torysou priberá Hornád ešte Olšavu a potom už tvorí

štátnu hranicu s Maďarskom. Vteká do rieky Slanej na maďarskom území pri Onóde a neďaleko odtiaľ ústi Slaná do Tisy. Okrem spomenutých väčších potokov je v povodí Hornádu asi 300 menších riečok a bystrín.

Do Slovenského raja (rozloha 15 tisíc hektárov) vedie veľa ciest vytvorených vodnými tokmi. Všetky sú však také úzke, že máte dojem, akoby ste prechádzali uhom ihly. Východiskami sú Spišská Nová Ves, Mlynky, Dobšiná, Vernár či Hrabušice — podľa toho, z ktorej svetovej strany sem idete, aby ste vnikli do jedinečných hlbokých skalných kaňonovitých dolín, miestami na dne iba jeden meter širokých, no až 150—200 metrov hlbokých. Ich steny sú strmé, až previsnuté. Najdlhší je však prielom Hornádu — 16-kilometrový.

Údolie Hornádu a jeho prítoku Torysy je posiate archeologickými pamiatkami, svedčiacimi o tom, že sa tu človek usídlil, žil a viedol cez tento kraj obchodnú cestu už v staršej i mladšej dobe kamennej. Sú tu náleziská opracovaného obsidiánu a mohyly. V stredoveku viedla týmto krajom medzinárodná obchodná ces-

ta do Poľska, ktorú strážilo množstvo hradov, ako napríklad Solný hrad, Šarišský hrad a iné. Tu sa vytvárali aj kráľovské mestá Prešov, Sabinov a pri odbočke tejto cesty, v stredisku sklárskych hút — kráľovské mesto Bardejov. Aj pri vzniku 150-tisícových Košíc má svoj základný podiel rieka Hornád. Ona slúži ľuďom pri výstavbe fabriky — gigantu na ploche 8 kilometrov štvorcových — Východoslovenských železiarní.

Nádrž v Ružíne pod sútokom Hnilca a Hornádu je naozaj všeužitočná. Zlepšuje prietok Hornádu, prispieva ku kvalite vody, vyrába

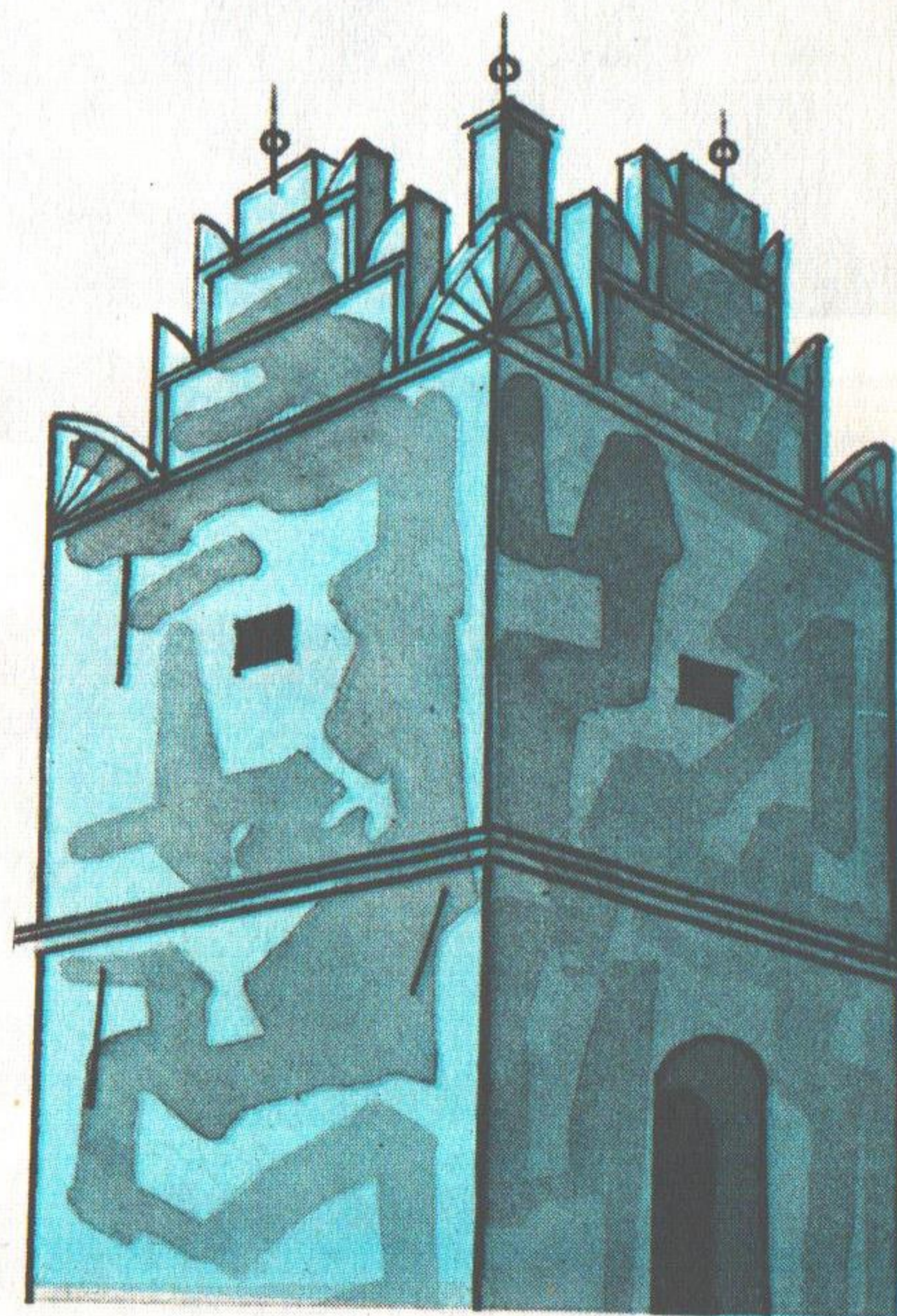
elektrinu, ktorej je na východe Slovenska nedostatok, a najmä zásobuje priemyselnou vodou železiarne. A tie spotrebujú doslova celú rieku. Preto si ružínska voda smelo môže stať k takým významným surovinám, ako je ostravské koksovateľné uhlie, sovietska železná ruda či naše skromnejšie železné rudy, vápenec a dolomit. Všetky tieto suroviny sú základnou zložkou pri výrobe ocele. Rieka si podržala svoje mocenské vplyvy. Pred dvesto rokmi krútila ťažké kolesá hámrov, dvíhala železiarske kladivá. Dnes už nevládze pomáhať ako bystrina, vytvára preto vodnú nádrž na 310 hektároch.

Už oddávna bol Gemer železiarskou zásobárňou krajiny. Uprostred

19. storočia sa to všetko skončilo pre nedostatok kamenného uhlia i pre nedostatok lesov. Dnes začíname na novej úrovni. Gigant hltá denne (zapíjajúc ružínskou vodou) 12 000 ton rudy a 7000 ton uhlia, čiže len o niečo menej ako kedysi celá gemerská oblasť za rok. A stačia na to dve koksové batérie, tri veľkopriestorové vysoké pece a kyslíková konvertorová oceľiareň. Teplá a studená valcovňa plechov vyprodukuje pol druhu milióna ton plechov ročne a štyri milióny ton surovej ocele. Taký gigant sedí pri nohách Hornádu — objemom výroby najväčší hutnícky podnik v republike a jeden z najväčších v Európe.

Východoslovenské železiarne potrebujú toľko vody ako Bratislava a Brno dovedna. Vodou sa tu ochladzuje koks a plyn vyrobený z uhlia, steny vysokej pece, zvlhčuje sa železná ruda atď. Preto ani priehrada Ružín na Hornáde nestačí a železiarne majú svoje ďalšie vodné stavby a zariadenia, ktorými čistia vodu. Používajú ju najmenej dva razy a ešte pred vypustením ju vyčistia tak, aby to bola opäť rieka Hornád.

ILUSTRUJE FRANTIŠEK HÜBEL

Kukučia mať

NENECKÁ ROZPRÁVKA

Žila na svete chudobná žena. Mala štvoro detí, lenže ani jedno z nich ju nepočúvalo. Behali, šantili, hrali sa v snehu od rána do večera. Hábkys si premáčali, a mať aby sušila. Snehu nanosili, a mať aby utierala.

Chodila matka k rieke a chytala ryby. Sama. Ťažko jej bolo, ale deti nepomohli. Od toľkých starostí matka ochorela. Zachvátil ju mor, volá deti k sebe a prosí:

„Deti moje, v hrdle mi vyschlo, podajteže vodičky.“

Neraz-nedva ich prosila mať. Ale deti nepočúvajú, vody nepodajú. Až raz starší syn vyhladol, nazrel do svetlice. Mať stála uprostred svetlice a odievala sa kožou. Odrazu sa koža začala pokrývať perím. Uchytí matka stôl, na ktorom kože sťahujú, a stôl sa odrazu premení na vtáči chvost. Železný náprstok zas na zobák. Namiesto rúk jej vyrástli krídla. Premenila sa mať celučká na vtáka a vyletela z izby.

„Bračekovia, hľadteže, odlieta naša mať ako vták!“ zvolal starší syn.

Vtom pobehli deti za matkou.

Kde zima trvá celý rok

MÁRIA PROHÁCKOVÁ

Ivan sa vrátil uzimný zo školského filmu. Mama mu navarila čaj, aby sa zohrial.

„No, čo si videl v kine?“

„Ladoborec. Veľký sovietsky ladoborec na atómový pohon a za ním plávali tri lode. Na lodiach boli lovci veľrýb a vedci. Ladoborec rozrážal ľady Severného ľadového mora. Vieš, mamička, myslel som si, že len u nás je najtuhšia zima. Ale na severnom póle je iste tuhšia.“

Ukázali nám aj Eskimákov. To sú obyvatelia severného pólu. Sú malí, žltej pleti a oblečení sú do kožušín ako medvede. Domy majú z ľadu, snehu a kožušín. Tí sa nasáňujú! U nich je skoro celý rok

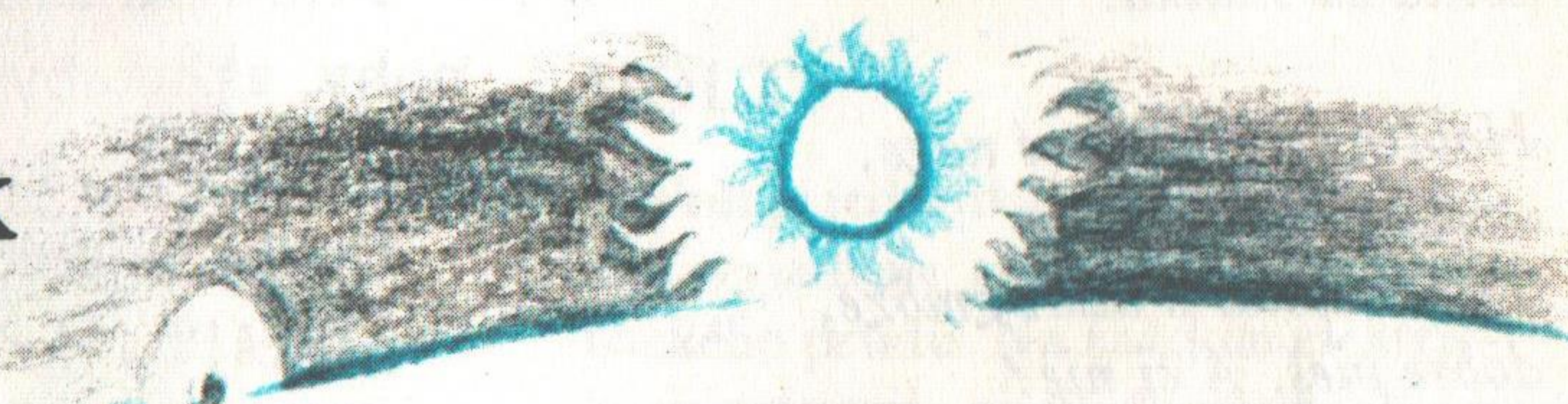
„Mama, vodičky sme ti priniesli.“

„Ku-ku, ku-ku, ku-ku! Už sa nevrátim!“

Bežali deti za matkou po veľa dní a nocí, cez kamene, močariny, hrbolce. Nohy si do krvi dorážali. Kade bežia, červená stopa ostane.

Navždy opustila svoje deti kukučia mať. A od tých čias nevije si kukučka hniezdo, nestará sa o svoje deti, a od tých samých čias sa v tundre červený mach stielie.

Prel. MÁRIA ŠTEVKOVÁ

sneh a ľad. Sane ťahajú psy alebo soby. Auto tam veru nevidieť, ani vlaky, ani kolobežky.

Eskimáci sú dobrí lovci. Lovia líšky, ľadové medvede, tulene a ryby. Majú z nich chutné mäso a teplé kožušiny. Čo nespotrebnujú, vymieňajú za cukor, čaj a petrolej na svietenie.“

„Čo sa ti najväčšmi páčilo?“

„Závidel som malým Eskimákom: Celý rok sa lyžujú a sáňujú.“

Ivanko na chvíľu zmlkol.

„Vieš, mamička, nechcel by som tam žiť. Ved tam nie sú stromy, zelená tráva, kvety, ani spevavé vtáčiky.“

Garbiar

Táto koža bola liška,
táto zase jeleň.
Garbiar jej srst' dlho iska,
každý chl'pok jeden.

Z veľkej kade para stúpa,
koža mäkne, vláčnie.
Niekde v lese pustne stupaj,
líščie mláďa lačnie.

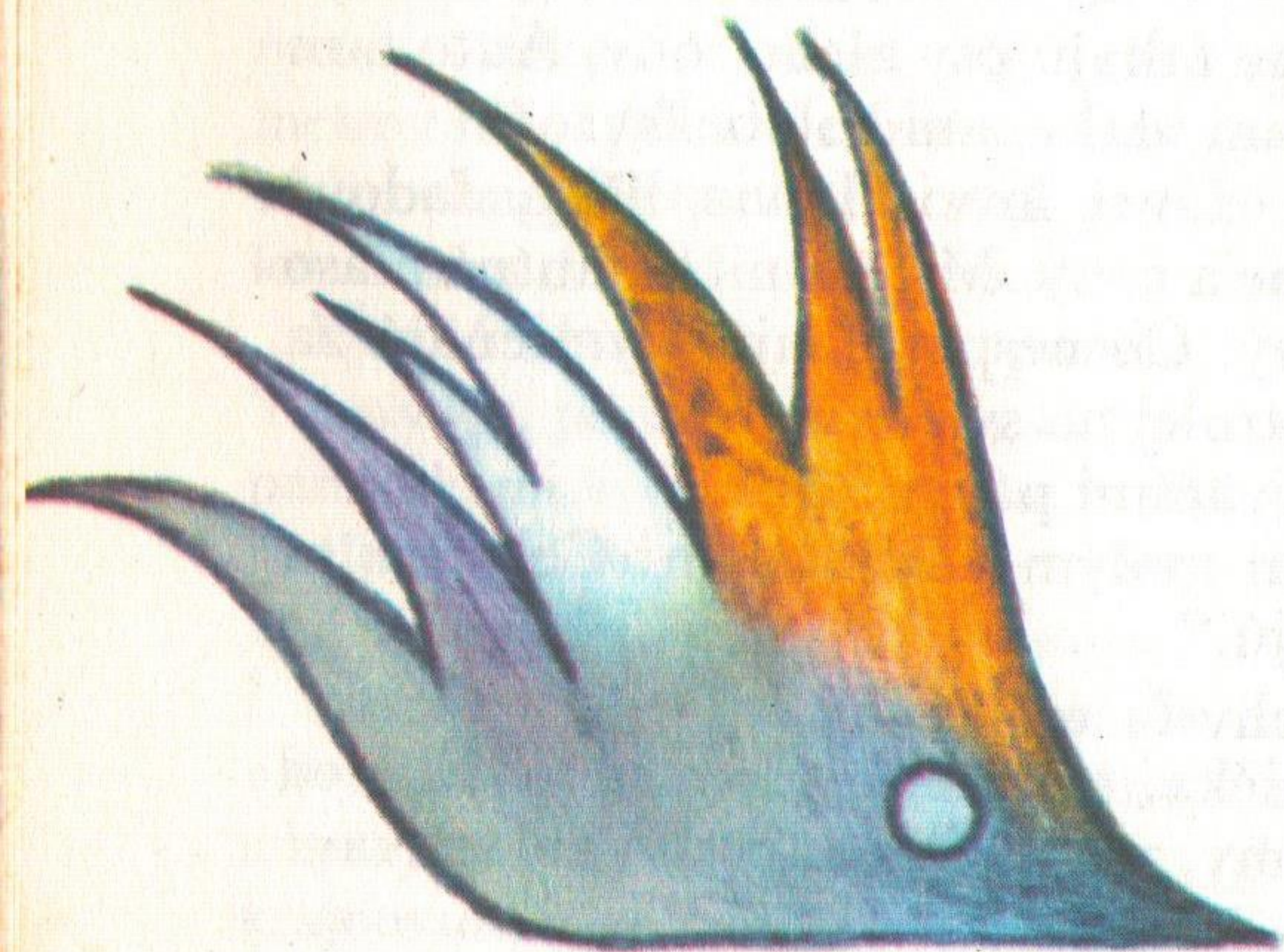
Mokrú kožu garbiar suší,
na povrchu matnú.
Mokrú kožu, keď sa suší,
podobá sa plátnu.

Stolár

Hoblík holí dohola,
kučeravé triesky
gúľajú sa zo stola
jak pichlavé ježky.

Stolár ustáva zavčas rána,
meria a stružlíka,
mnohé dosky pílkou zráňa,
dočká sa stolíka.

Hoblík, píłka, ostré nože,
stolárske náčinie.
To, čo stolár s nimi zmôže,
dobré vieš. A či nie?

Ako Lucka urobila

NATAŠA TANSKÁ

Z ničoho nič sa Peľko a Paľko začali správať ako blázni.
Prídu do záhrady, tam sa postavia a začnú rýchlo dvíhať
nohy, ako keby utekali, lenže pritom stoja na mieste.

Ruky a hlava sa im trepecú... hotové opice.

Lucka sa chichoce.

„Ideš!“ vykriкну Peľko a Paľko. „Nevidíš, že sa uvoľňujeme?“

„A načo sa uvoľňujete?“ pýta sa Lucka.

„Budeme behať krátku trať,“ povie Peľko.

„Aj ja chcem behať krátku trať,“ povie Lucka a začne sa tiež uvoľňovať.

„S dievčiskom nebeháme,“ povie Peľko, „už aj sa prestaň natriasať!“

Lucka odbehne kúsok ďalej, aby na ňu bratia nedočiahli, a začne sa znova uvoľňovať. Čo keby jej predsa len napokon dovolili behať s nimi krátku trať?

„Keby sme tak mali tretry,“ natriasa sa Peľko.

„To by bolo!“ natriasa sa Paľko.

„Čo sú to tretry?“ natriasa sa Lucka.

„Povieme jej?“ pýta sa Paľko brata.

„Povedz,“ povie Peľko, „aj tak tomu nerozumie.“

„Tretry sú bežecké topánky s klincami v podošve,“ povie Paľko.

„S klincami?“ otvorí Lucka ústa. „A načo?“

„Klince sa zapichujú do zeme, topánky sa nešmýkajú a utekáš strašne rýchlo,“ pouča sestru Paľko.

Lucka začne dvíhať nohy ešte rýchlejšie:

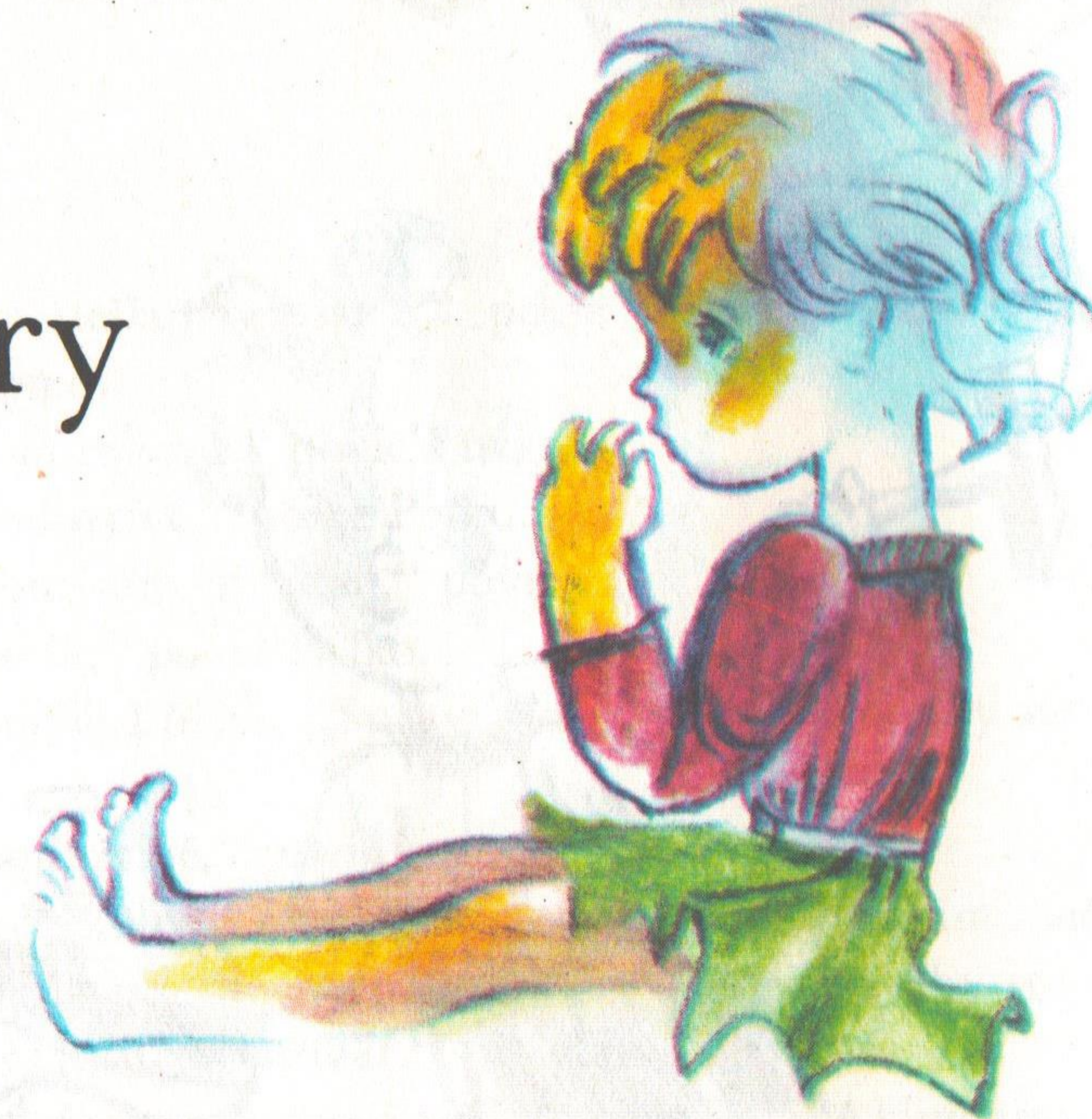
„Takto?“

„Kto ti dovolil sa uvoľňovať,“ kričia Peľko a Paľko, „ideš!“

Večer Lucka dlho nevie zaspáť.

Len ideš a ideš! A s dievčiskom sa nehráme!

tretry

Nič iné nepočujem, ľutuje sa Lucka.

Čo také by som mohla urobiť, aby sa so mnou hrali?

Fíha!

Už viem.

„Vstávajte!“ buntoší ráno Lucka. „Je sobota, musíte sa ísť biť s Kováčovcami.“

„Ale ty s nami nejdeš, vieš,“ preberajú sa Peľko a Paľko zo spánku, „môžeš prosieť, koľko len chceš!“

Vieš, čo nevieš?

STRADIVÁRKY

Túžbou každého husľového umelca sú stradivárky. Sú to husle, ktoré vyrobil taliansky husliar Antonio Stradivari (1644—1737). Stradivari dosiahol vo výrobe huslí takú dokonalosť, že jeho výrobky dosiaľ nikto neprekonal. Už za jeho života mali stradivárky vysokú cenu a dnes sa hodnota jedných pravých stradivárov vyjadruje v státisícoch.

TANK

Pri vojenskej prehliadke najväčší hrmot narobia tanky. Naša armáda ich má na ochranu bezpečnosti republiky.

Zamysleli ste sa niekedy nad tým, kto túto mocnú zbraň vymyslel?

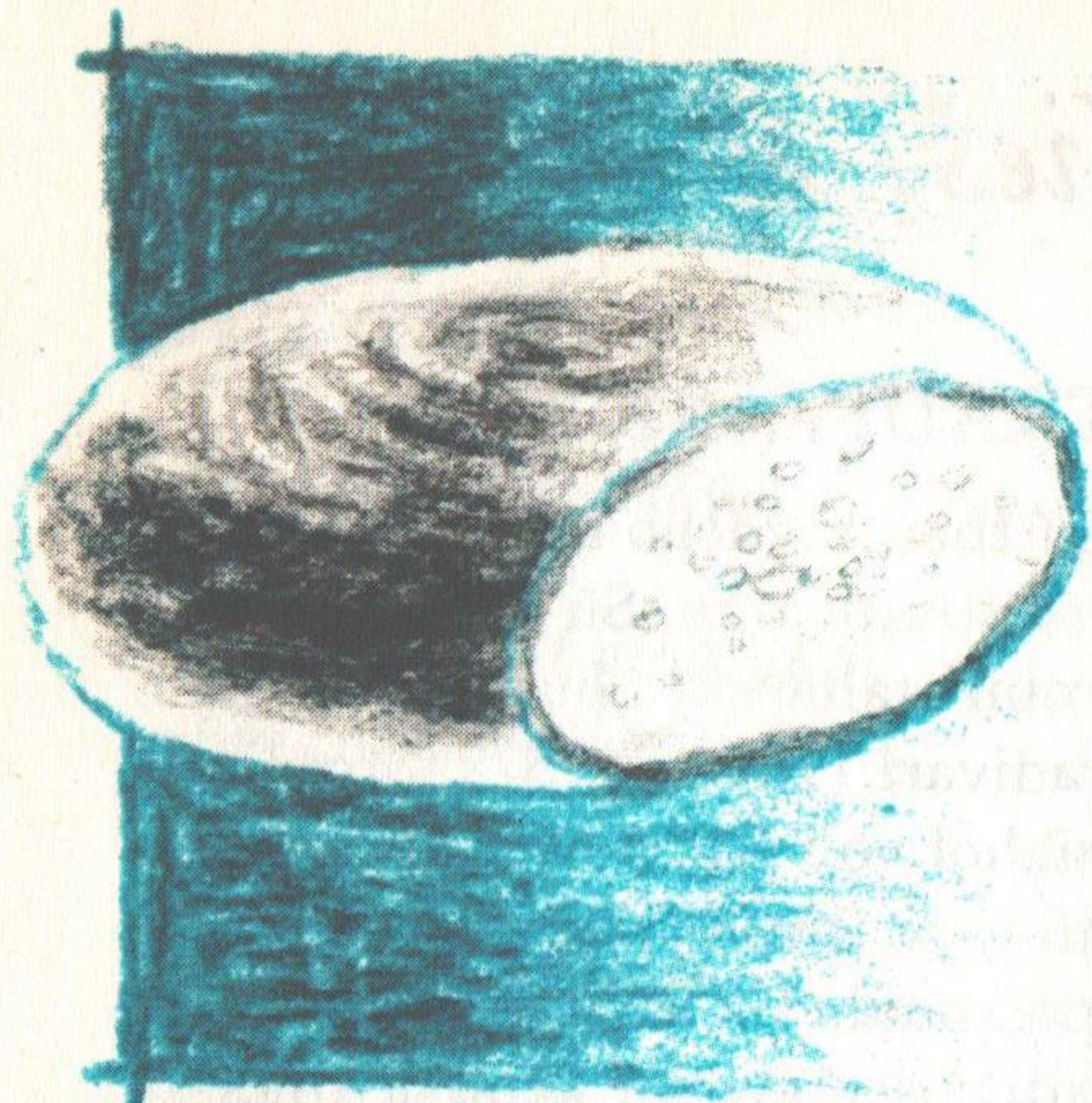
Ako prvé použilo tanky Anglicko — za prvej svetovej vojny. O ich vynálezcovi zachovávalo sa najprísnejšie mlčanie. No keď sa začali písať dejiny svetovej vojny, vynorila sa aj otázka, kto vynášiel tank. Najviac hlasov sa prikláňa k tomu, že to bol vynálezca Thomas Tank Bural z Norfolku.

VOLT

Volt je jednotka elektromotorickej sily, vyjadruje sa ňou napätie elektrického prúdu. Na každom elektrickom prístroji, aj na žiarovkách, je označenie, na aké napätie prúdu sú zostrojené (obyčajne na 220 voltov). Pomenovanie volt je odvodené od mena talianskeho fyzika Alessandra Voltu, ktorý vynášiel „nádobkový prístroj“ na výrobu elektriny. Jeho objav sa stal základom tzv. Voltovho článku, ktorý dal vznik neskoršiemu všestrannému rozšíreniu elektriny.

L. Z.

Vieš, čo nevieš?

Chlieb

ŠTEFAN JANČO

„Porozprávam vám, aký sme my chlebík jedávali, keď som bol toľký, ako ste vy,“ hovorí starý otec malým vnúčatám.

„Bolo to ešte pred prvou svetovou vojnou, v malej dedinke pri rieke Orave. Chlieb sa vtedy zriedka pekával, iba na sviatky. Namiesto neho pekával sa kabáč. Mať zamiesila z polovnej múky cesto ako veľké jablčko, na lopárik ho roztfapkala a nekysnuté dala na ťapšu do rúry.“

„Starý otec, a čo je to polovná múka?“ spytujú sa vnúčatá.

„Polovná múka bola z polovice ovsená, z polovice z jačmeňa. Vtedy sa obilie mlelo v malých dedinských mlynoch na bielych, okrúhlych kamennoch. Múka bola hrubá, boli v nej zvyšky pliev, ba aj ôstia z klasu. Kabáč z polovnej múky bol preto aj čierny aj pohorkastý.“

Nasladkastý kabáčik bol z ikričnej múky. Ikrica bolo obilie ako raž, len černejšie, menšie a sladšie. Ikrica sa zakopávala motykou do strmých úbočí rúbanísk, pomedzi pne, a vyžíňala sa len po dvoch rokoch. Pšeničnej múky nebolo a ražnej bolo málo. Pšenica sa na Orave ťažko urodí. Aj raž je riedka. Len toľko jej zasejú, aby mali dosť dlhej slamy do postelí. Keď kríže pozvážali, boso sme my deti chodili po žitných strniskách.“

„Starý otec, a prečo ste nechodili obutí?“ spytujú sa vnuci.

„V lete ani jedno dieťa nechodilo

„Veď ja s vami ani nechcem ísť,“ povie Lucka.
„Ako to, že nechceš?“ razom sa zobudí Peťko. „Inokedy chceš!“

„Dnes nechcem,“ povie Lucka.

„To je podozrivé,“ povie Paľko.

„Chce špehovať,“ povie Peťko.

„A nechcem,“ povie Lucka.

Len čo Peťko s Paľkom vyšli z domu, rozbehla sa Lucka do komory, schytila Peťkove a Paľkove tenisky a hybaj s nimi cez dvor do kôlne.

Zaplesne za sebou dvere a už aj sa štvorá hore na policu.

Tu kdesi musia byť klince.

Tu sú!

Krásne, dlhé klince.

Lucka sa poteší.

Peťko a Paľko budú mať tretry, aké nemá nik!

„Prečo si nešla špehovať?“ povie Paľko, keď sa vrátia s Peťkom domov.

„Mala som robotu,“ povie Lucka.

„To je podozrivé,“ povie Peťko.

„Niečo som vám spravila,“ povie Lucka.

„Zbijeme ťa,“ povie Paľko.

„Nie!“ povie Lucka. „Spravila som vám niečo, aby ste sa tešili!“

„To je podozrivé,“ povie znova Peťko.

„Poďme do kôlne,“ vraví Lucka. „Spravila som vám niečo, aby ste boli zo všetkých chalanov najrýchlejší a aby ste mi dovolili sa s vami uvoľňovať.“

A podá Peťkovi a Paľkovi tenisky, prepichané klincami:

„Tretry!“

„Uááá!“ zavylí bratia, keď to uvideli. „Zbijeme ťa ani hada! Uááá!“

„Prečo?“

„Veď si zatĺkla klince naopak. Čo sme fakíri? Hlúpe dievčisko! Pokazila si nám tenisky!

A ešte nás aj Kováčovci zbili.

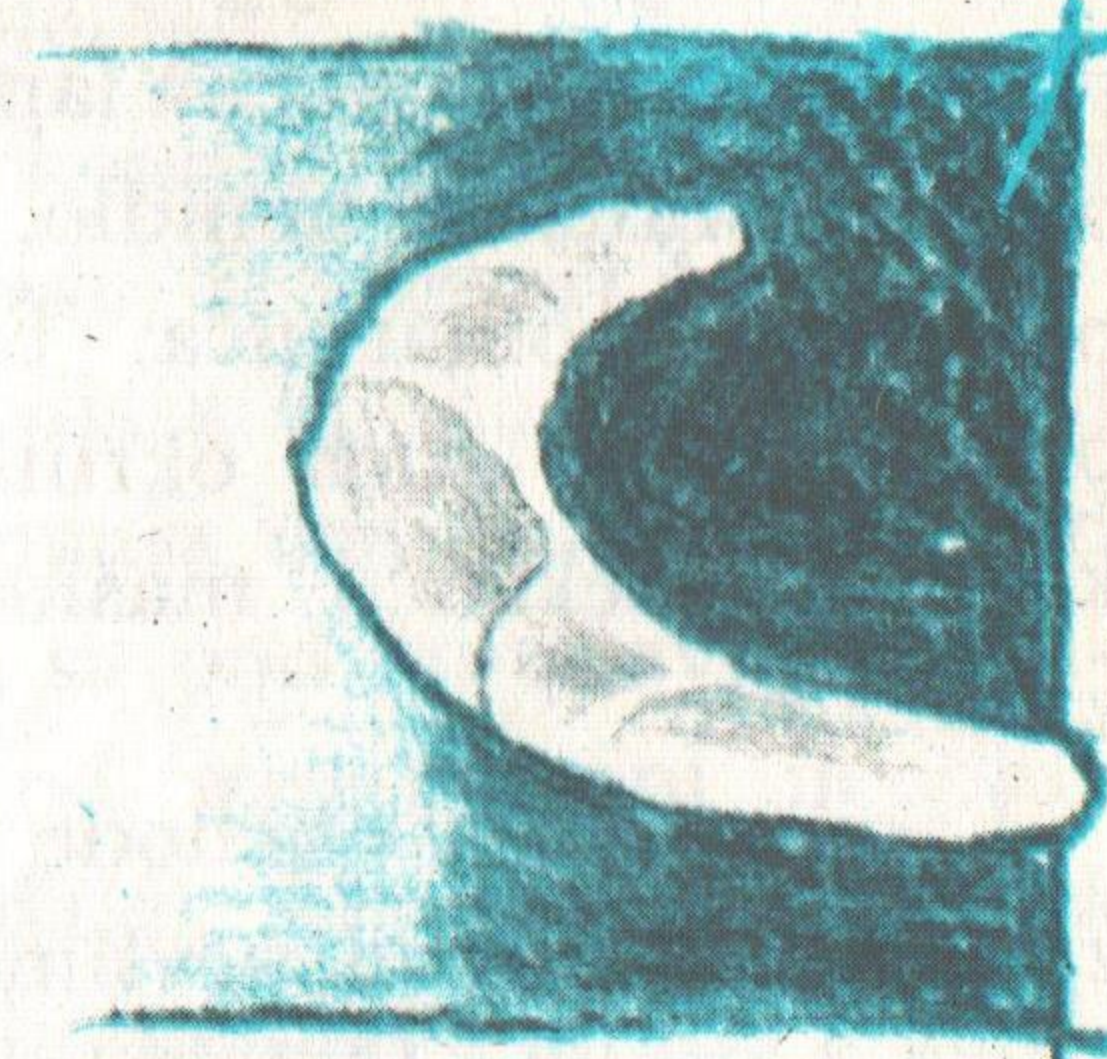
To je deň!“

obuté, nebolo na topánky. Po ostrom ražnom strnisku sme šúchali nohy, aby sa uhlo pod подоšvou.“

„A ako sa piekol chlieb, starý otec?“

„Pečenie chleba, to bol sviatok. Pod kuchynským sporákom bola pec na pečenie chleba a pri nej kutka. Kutka bola nevelká jamka prikrytá doštičkou. Cez týždeň sa do nej dávali onuce. Keď sa šiel piecť chlieb, mať vyhodila z kutky onuce, vošla do nej nohami, takže sedela na pokraji kutky a metličkou vymetala pekársku pec. Otec doniesol polienka na vykúrenie pece. Mať ešte večer zamiesila a nad ránom okolo tretej, keď cesto vykyslo a my sme ešte spali, nakládla v peci oheň. Keď oheň prehorel a pec bola vykúrená, v drevenom vahanci vygúľala cesto a drevenou lopatou ho vložila do pece. Naraz piekla šesťsedem chlebov, posledný bol posúch. Malý poškrabok, čo vyškrala z korýtka. Na ten sme sa najväčšmi tešili, lebo ten patril nám deťom.“

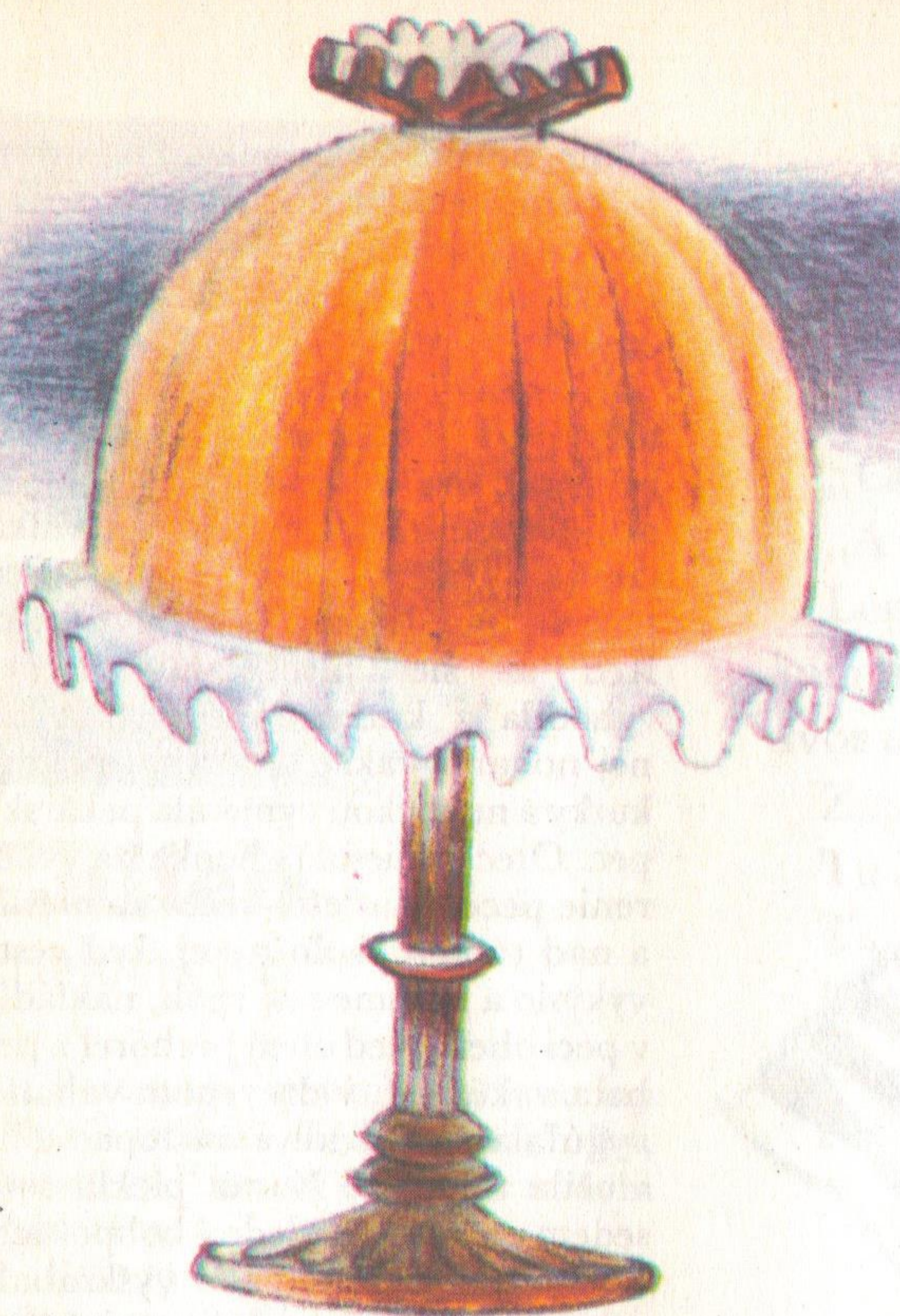
Keď začínalo svitať, mať otvorila pec, pozrela, ako sa chlebík pečie, a znovu ho vsadila do pece. Keď sa rozvidnievalo, celý dom voňal čerstvo upečeným chlebom. My sme si žiadali svoj poškrabok, ale nechcela nám ho dať teplý, že sa nám pokazia

žalúdky. Museli sme počkať, kým trochu vychladol, a potom sme si každý z neho odštipkávali ako z najlepšej pochúťky.“

„To bola taká vzácnosť, stary?“

„Veru bola. Vtedy sa chlieb nepovaľoval v smetných košoch ako dnes. Ani pomyslieť. Rožtek, ktorý nám mať priniesla z mesta, bol pre nás tým najväčším darom.“

Bojazlivá lampa

PAVLA KOVÁČOVÁ

Na samej vrchnej polici tesne pod stropom stála v kúte malá nočná lampa. Na hlave mala okrúhle oranžové tienidlo, ktoré vyzeralo ako polovica z pomaranča. Trup a nôžky mala biele a okolo nich okrútený biely vrkôčik, ktorý sa nekončil mašľou, ale elektrickou zástrčkou.

Lampa bola v obchode takmer rok a nikto z kupujúcich si ju nevšimal. Na jej peknom pomarančovom klobúčiku sa usadzoval sivý prach.

Keď ťažké nákladné auto prehrmelo popri obchode, polica, na ktorej stála lampa, sa rozkolísala a zachvel sa aj lampin klobúčik. Prachové zrníčka vtedy z neho padali ako semienka zo zrelého hriba.

Malá lampa bola bojazlivá. Ktovie, či preto,

že stála v kúte a cítila sa zastrčená a nepovšimnutá. Bála sa lomozu železných mreží, ktoré ráno odsúvali a na noc zasúvali na dverách do obchodu. Chvela sa, keď počula hukot práčky, vysávača alebo šlaháča, ktoré predvádzali zákazníkom.

Ale nadovšetko sa bála tmy.

Popravde treba povedať, že malá lampa ešte nikdy nebola celkom potme, ak nerátame cestu z výroby do predajne, kedy ju zabalili do mäkkého hodvábného papiera a položili do škatule. V obale sa cítila pohodlne a bezpečne ako pod páperovou perinkou.

Do obchodu cez deň svietilo slnko. Rozsvetcovali aj lustre a veľké lampy, aby ich ukázali v ich plnej kráse. V noci svietila na strope žiarivka a oblievala fialkovým svetlom všetky zhasnuté lampy a lustre. Na ulici žiarili neóny a reklamné štíty. Oj, malá lampa sa nemusela báť tmy.

Jedného dňa vošla do obchodu pani s malým chlapcom.

„Vyber si sám,“ povedala a obzerala veľkú chladničku.

Chlapec zdvihol tvár k stropu a prezeral si všetky lustre, akoby ich rátal. Potom prešiel pohľadom po stenách, na ktorých boli pripevnené svietidlá. Napokon sa pozrel na policu.

Tu som, tu som, volala malá lampa, ale jej nečujný hlások chlapec nepočul. A predsť! Zrazu sa postavil na prsty a ukázal na malú oranžovú lampu.

„Táto sa mi páči. Je ako pomaranč. Však mi ju kúpiš?“

Predavačka prisunula rebrík, vyšla na tretí stupienok a zložila lampu. Rukávom pláštá nenápadne utrela z nej prach. Pomarančový klobúčik sa zaligotal.

A čo ešte o chvíľu, keď po prvý raz zapojili do zásuvky jej biely vrkôčik. Chlapcovi sa videlo, že zapálili malé slniečko.

Šťastný si ju odnášal domov zabalenú v škatuli. Postavil ju na nočný stolík a hneď zapálil, hoci bol ešte deň. Položil dľaň na jej ožiarený klobúčik — cítil, že hreje. Priložil naň ucho — počul, ako tichulinko zuní.

Malá lampa od šťastia spievala.

„Zahas ju!“ zavolala mama a chlapec poslúchol. Odišiel na dvor za kamarátmi a vrátil sa až za súmraku.

Zahasená lampa nehriala a nezunela. Prestrašená čakala v cudzej izbe na tmu.

Tma zaplnila najskôr kúty. Potom zahalila všetky predmety v izbe. Napokon chcela zastríeť i okno. Už-už by sa jej to bolo podarilo,

ale vtom vbehol do izby chlapec a zapálil lampu. Svetlo osvetlilo veci v izbe, ponúklo chlapcovi rozostlanú posteľ, upozornilo ho na knižku, ktorú si cez deň nevšimal.

Chlapec obracal stránky v knižke, prechádzal prstom po riadkoch, akoby vedel čítať, tu i tam povedal nahlas a, e, o, pristavoval sa pri obrázkoch.

„Poď mi čítať!“ volal na mamu, ale kým prišla, zaspal.

Mama vstúpila po prstoch a zhasla lampu. Chlapec hlboko dýchal.

Spí, pomyslela si lampa, nebojí sa tmy. Ani ma nepotrebuje, nevie, že som pri ňom.

„Hej, tma,“ zavolala lampa na tmu pod posteľou, aby si dodala odvalu. Tma hneď vyskočila a usadila sa pod lampiným klobúčikom. Lampa sa od strachu ani nepohla a čakala, čo bude ďalej. Ale tma nič. Mäkká a ospalivá opantala bojazlivú lampu a učičkala ju do sna.

Lampa zažmurila svoje zahasené oranžové očko a snívalo sa jej, že svieti chlapcovi na knižku. Písmenká aj obrázky ožili pod jej svetlom. Chlapec nahlas čítal a lampa sa smiala žiarivým úsmevom smiešnym príbehom v knižke.

Netušila, že chlapcovi sa prisnil taký istý sen.

Chlapec a vták

VLADIMÍR REISEL

*V krovisku poskakuje vták
s krídelkom ovisnutým.*

*Stretol sa s nepriateľom lútym,
s okatým ohavníkom,
čo skúšal nový prak.*

*Zarazil jeho let
a vzdialil oblohu,
hniezdo a verných druhov,
láskavý rodný svet
s pestrofarebnou dúhou.*

*Bezmocne v tráve skáče
a hlávku vyvracia
k belasej domovine.
Nespieva. Nevie.
Plače.*

*A nezbedník si píska
ako po dobrej práci,
vracia sa na strniská
a nový pukál
si strúha z čiernej bazy.*

*S dumami ťažkými
dívam sa naňho z medzí:*

Obušok

MONGOLSKÁ ROZPRÁVKA

Kedysi v dávnych časoch žili otec so synom. Zbierali argal, predávali ho a tým sa živili. Keď otec zostarel a celkom zoslabol, zavolať svojho syna a povedal mu:

„Buď vždy zdvorilý a ohľaduplný. Pomáhaj chudobným a nešťastným.“

Starček dohovorel a zomrel.

Osirelému chlapcovi sa nevedlo dobre. Živil sa len rastlinkami a korenkami. Raz pri hľadaní korenkov vyšiel až na vrchol vysokej hory a našiel tam hlbokú studňu. Chcel sa napiť, naklonil sa, ale vtom zbadal na dne líšku, vlka a straku.

„Pomôž nám dostať sa zo studne, odvdáčime sa ti,“ volajú na chlapca zvieratá.

Chlapec si spomenul na otcove slová, zľutoval sa nad zvieratami a vytiahol ich zo studne.

Prišla zima. Zem zamrzla, korenky sa zbierať nedali. Tu si spomenul chlapec na zvieratá, ktorým pomohol v nešťastí. Vyšiel na vysokú horu v nádeji, že ich stretne. Len čo vystúpil na vrchol, zazrel vlka.

„Sľúbil si, že sa mi odplatíš, tak mi teraz pomôž,“ poprosil ho mládenec.

No vlk namiesto vďaky zareval:

„Ber sa kade ľahšie, kým si celý!“

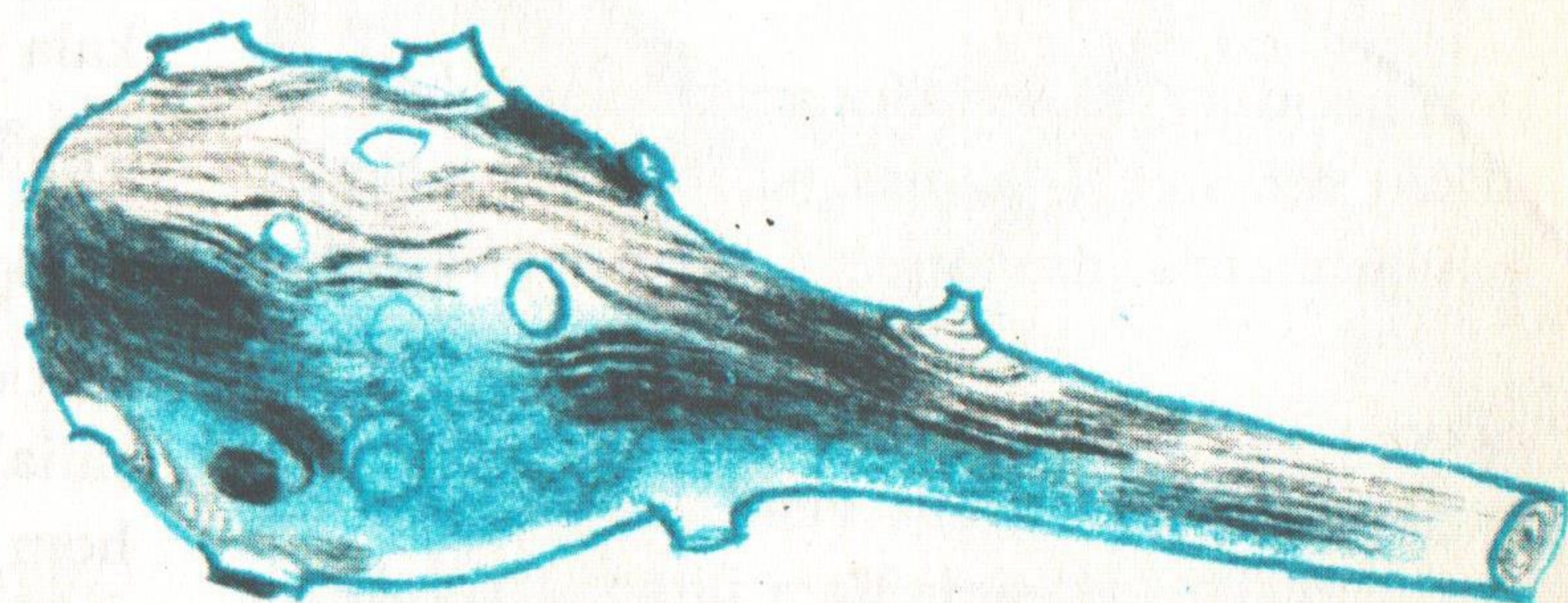
Stretol chlapec líšku.

„Pomôž mi,“ prosil ju.

„Odíď, ak ti je život milý,“ zaštekala líška.

Túlal sa teda chlapec ďalej. Ide, ide a odrazu vidí na vrcholci sosny straku.

„Pomôž mi, straka,“ poprosil. „Pamätáš sa, ja som ťa zachránil, vytiahol som ťa zo studne, ale teraz nemám čo do úst položiť.“

Dobrá straka sa zľutovala nad chlapcom. Dala mu prázdny kožený mech a povedala:

„Nie je to obyčajný mech. Koľkokoľvek vypiješ, kumysu z neho neubudne.“

Rozmýšľala chlapec, aký ošoh bude mať z prázdneho mecha. „Sadni si, polož mech vedľa seba a povedz: Mech, naplň sa kumysom!“

Potešil sa chlapec, vzal darček, vrátil sa domov a povedal: „Mech, naplň sa kumysom!“

A mech bol zrazu plný chutného nápoja. Odvtedy už chlapec nehľadoval.

Dozvedel sa však chán o zázračnom mechu, zavolať chlapca k sebe a nepozorovane mu ho vymenil. Nech potom prosil chlapec, koľko chcel, mech zostal prázdny.

Onedlho chlapec znova stretol straku. Porozprával jej o svojom trápení a tá mu dala obušok s remennou rukoväťou. Počudoval sa chlapec:

„Na čo mi bude obušok?“

„Stačí povedať: Obušok, bi, obšívaj! — a zmláti tvojho nepriateľa na smrť.“

Mládenec sa potešil, vzal obušok, a keď stretol vlka a líšku, prikázal mu tľcť nevďačníkov. Potom sa pobral na poľovačku.

Dozvedel sa chán o zázračnom obušku a dal zavolať chlapca. Chlapec sa ustanovil a prikázal: „Obušok, bi, obšívaj chána!“

O chvíľu sa v dome rozliehal krik:

„Pomôžte mi, zachráňte ma, vrátim zázračný mech!“

Mládenec prikázal obušku, aby sa zastavil. Vzal mech a vrátil sa domov. Potom si už žil v šťastí a hojnosti a nikoho sa nebál.

Prel. KVETA SLOBODNÍKOVÁ

*Nebude z neho zvrhel,
až bude veľký,
až odlúči sa od mamky
a od učiteľky?*

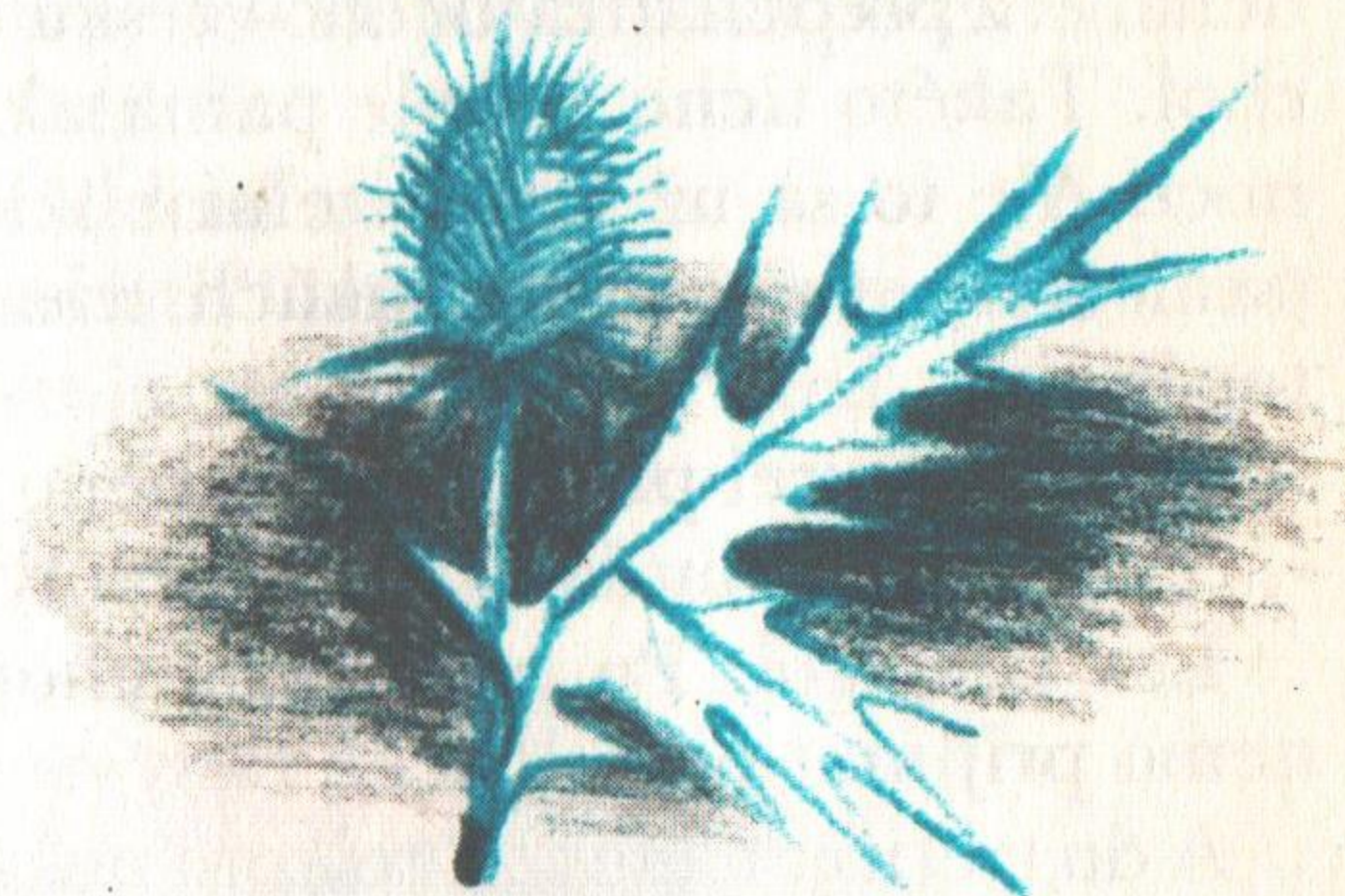
Nebude meniť sviežu rosu na osuhel?

*Nebude stavať osídla
na ľudí
a pracom nie už detským
nebude triafať ľuďom do krídla?*

*A potom si tiež zapíska
ako po dobrej práci?
Možno. Kto vie?*

A zatiaľ osirela jedna kolíska...

Mňa zamrazilo pri tom slove.

Dobré ráno

MILAN TUMA

*Povedz: „Dobré ráno!“
princeznička malá.
Bábika už dávno
z vankúšika vstala.*

*Ukáž, ako srnka
z postielky von skočí.
Pozrite sa, mrnka,
zakrýva si oči.*

*Pod perinkou skrytá
hlavu nabok vešia.
Bábika sa pýta:
„Povedz, budeš lepšia?“*

Hrdinovia dňa

Po školskej chodbe sa vznášalo rozhnevané torpédo. Malo okuliare a blýskalo nimi tak zlostne, že všetci, čo dovtedy hádzali zrkadielkami prasiatka, zostali závistlivo zízať s otvorenými ústami. Torpédo bola stará mať z domácnosti riaditeľa Nábytkárskych závodov.

Filozof povzbudzujúco žmurkol na Peťa Stolára:

„Stav sa o korunu, že čochvíľa vybuchne!“

Skôr ako odvážny africký lev mohol vysloviť prvú slabiku súhlasu, rozdzavotaná chodba stíchla po druhý raz, až si školník vopchal malíček do ucha, či z predchádzajúceho vresku naozaj neohluchol. Takéto ticho v škole pamätal iba za hlbokej noci. Ale to sa už k riaditeľni blížila objemnejšia pani a vo vystretých rukách niesla škatuľu od topánok.

Filozof zovrel priateľovo rameno:

„Možno nás budú mučiť alebo lynčovať.“

Lev preglgol. Po páchnúcej chorobe sa naučil nemo prijímať nezaslúžené rany osudu.

A do tretice, navonok celkom pokojne, prešiel po chodbe podsaditý muž, ktorého pehavé exempláre — PHVE — dobre poznali: predseda ROH z Nábytkárskych závodov. Spozoroval Peťa i Filozofa a pohrozil im prstom.

„Mali by prísť ešte štyria,“ mrmlal Peťo. V duchu uvažoval, že naraz by sa výprask remeňom zniesol príjemnejšie.

„Hrdinovia vždy musia najskôr trpieť,“ rozvíjal niť úvah Filozof. „To už tak musí byť, čo svet svetom stojí. Ináč by sa hrdinom stal hocikto.“

„Teda sme hrdinovia?“

„Kompletný spolok PHVE.“

„Len dvaja,“ ostro namietol odvážny africký lev. „Päťpehú a Ratatu nerátaj!“

„Čo si sprostý? Taký prídel, čo nás čaká, sa lepšie rozráta na štyroch ako na dvoch.“

„Ty si somár!“ povedal Peťo vychýrenému učencovi IV.B. „To by sa 5PH a Kataratata ľahko stali hrdinkami za niekoľko zaúch. Nech si len utrú nos, keď sme im smradi!“

Spor vyriešila súdružka učiteľka. Vošla do triedy

a vyčítavo ukázala na štvoricu PHVE: „Opálený, Stolár, Andrea a Kata, do riaditeľne! Ostatní si zatiaľ budú odpisovať z čítanky stranu osemdesiatštyri.“

Na stole riaditeľa ZDŠ už neležala otvorená škatuľa, ktorú priniesla objemnejšia súdružka. Podarúнок — zdochnutú a úžasne smradľavú rybu — dostala vlastne nezaslúžene. Pracovala v kancelárii Nábytkárskych závodov a toľkej pozornosti PHVE mohla ďakovať len preto, že bývala neďaleko bytu Filozofových rodičov. Škatuľa smrdela v obloku. Objemnejšia pani spínala ruky.

„Čo len vyrastie z takých darebákov? Človek aby sa bál otvoriť už i doporučený list.“

Majkina stará mať nechápavo potriasla hlavou: „Prečo tí šarvanci tak zanevreli práve na našu domácnosť? Najskôr pomaľovali obloky olejom,

a teraz zašlú toto... no, nedá sa to vypovedať! Vnučka mi z toho mohla dostať epidémiu.“

Súdruh riaditeľ dvíhal ukazovák.

„Všetko sa vysvetlí, občianky i občan. Len pokoj a rozvahu!“

Viac nestačil povedať, lebo do miestnosti vstúpili pehavé exempláre. O pokoji v kancelárii sa už nedá písať.

„To sú oni,“ zvolal predseda ROH. „Delegácia nemých rýb.“

„Brigáda dobrého činu,“ dodala stará mať od Hladíkov.

„Priznávate sa, štvrtáci,“ začal výsluch súdruh riaditeľ, „že ste včera zanesli na poštu tri balíky s označením Pozor, sklo?“

„Sedem, súdruh riaditeľ,“ zašomral Filozof.

„Štyria ešte prídu.“

„A do balíkov sme dali úplne zdochnutú rybu a odkaz,“ dodal africký lev.

„Presne tak,“ povedala objemnejšia pani, „našla som pokrkvany lístok, ale nerozumiem z neho ani zbla:

Vidíte, čo ste narobili? Teraz musíme plávať bez života. Vo Váhu sa už nedá ani kúpať. Ak neprestanete vylievať, stihne vás ešte krutejšia pomsta.

Ryby“

„Čo vylievať?“ zaujímal sa riaditeľ školy.

„Odpad predsa,“ povedal Filozof. „Zabudli sme to napísať? Prosím, v slepom ramene Váhu naozaj kapú ryby, aj vegetácia, veď to tvrdí súdruh ochranca Plaček, a ten tomu najlepšie rozumie. Tak sme si povedali, že vec vezmeme do svojich rúk. A,“ odhodlane zazrel na afrického leva, „5PH, totiž Andreu a Ratíčku, nechajte, ony si nezaslúžia dostať trest pre hrdinov, lebo už nepatria do PHVE.“

Po obsiahlom vysvetľovaní, prerušovanom vzdychmi a rozhorčovaním príjemcov balíkov, riaditeľ ZDŠ všetko pochopil a žalostne riekol:

„Zmiznite mi z očí! O ďalšom rozhodne pedagogická rada.“

Za iných okolností by 5PH rumázgala, až by od súcitu pukali steny školskej novostavby. Pedagogická rada znamená dve hrozné slová, po ktorých nasleduje dvojka zo správania. Ale zaťala zuby. V duši dievčaťa s piatimi pehami na nose a navyše odvážnejšieho než hociktorý štvrták vzkličilo semenom pomsty.

Na druhý deň v riaditeľni panovala dlhá diskusia. PHVE sa o nej dozvedeli menej, než málo. Iba Filozof, ktorý si odpykával trest

domáceho väzenia, počul, ako otec vraví uplakanej mame: „Isteže, Patrik si trest zaslúži, ale nemyslíš, že pritom všetkom pred nimi klobúk dolu? Naše exempláre dokázali viac než sťažnosti občanov. Koncom týždňa má v továrni zasadať komisia.“

Filozof nelenil a prezradil radostnú zvest africkému levovi. No nestretol sa s indiánskym nadšením. Môže aj niekto vyskakovať od radosti, keď sa musí ustavične škrabať po celom tele? A nie po stopách otcovho remeňa. Po kúpeli v slepom ramene začala Peťa neznesiteľne svrbieť celá pokožka.

5PH Andrea povedala: „Mysleli sme, že sa zachováte ako naozajstní pionieri. Ale vy ste sebci, ktorí by chceli pohltiť všetku slávu!“

„No, čujte!“ rozhorčoval sa Filozof. „Zato, že nemáš rozsekaný zadok a nehrozí ti dvojka zo správania, viniš nás?“

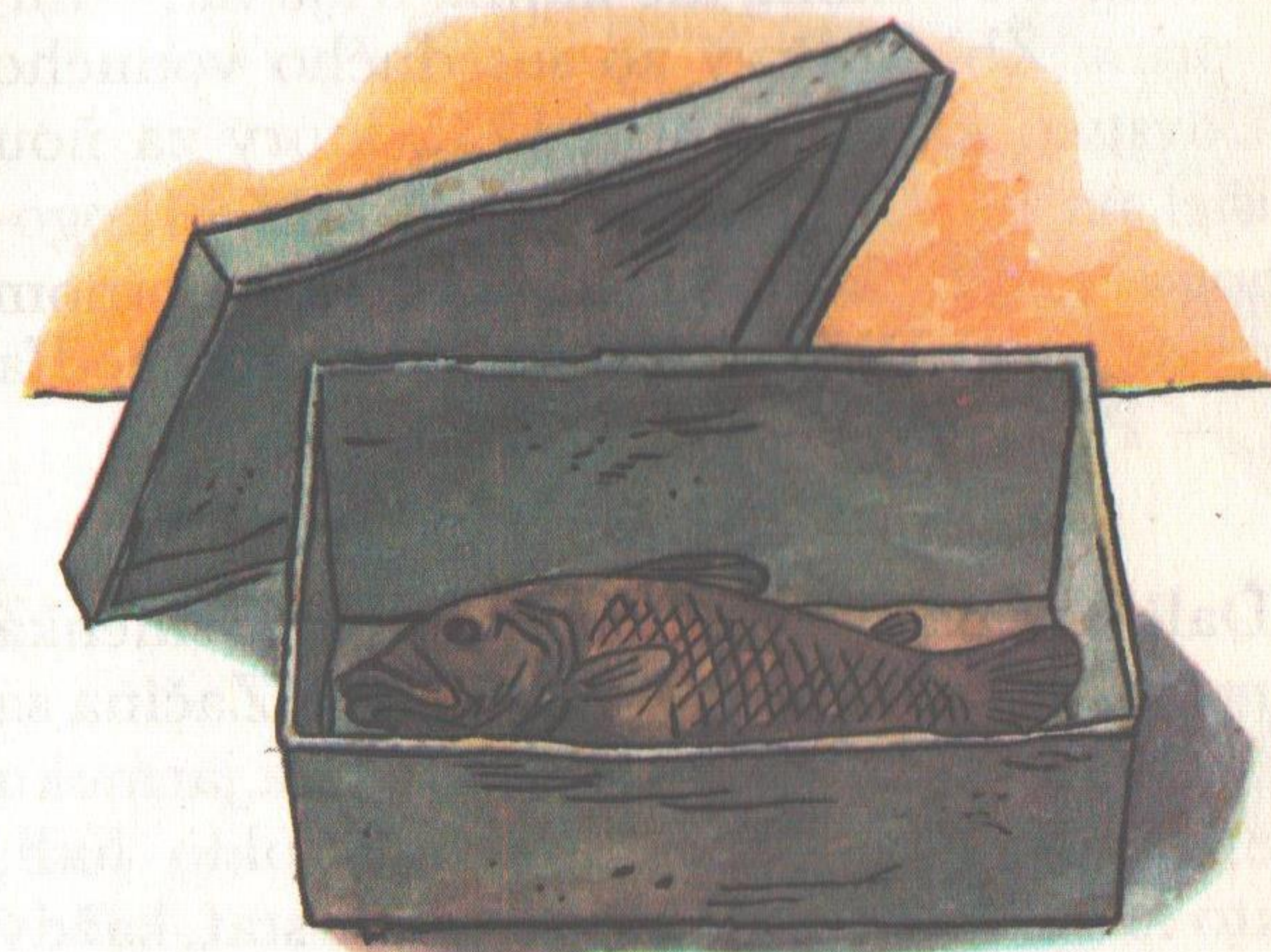
„Alveksšroprvlensv,“ drmolila Kataratata, čo po ľudsky znamená: „Ale v škole sa rozpráva len o vás, a musíš uznať, že to nie je celkom spravodlivé.“

Odvážny africký lev sa poškriabal po chrbte:

„Smrdíš, Ratata!“

„No dovoľ? Čo som ty?“

„Smrdíš od závesti,“ kričal Peťo a pomyslel si, že všetky tresty stoja za vedomie, keď človek je hrdinom dňa.

Z rúry naďalej vyvierať smradľavý odpad. Bol horúci máj a voda páchla rybinou a olejom. Peťovi Stolárovi sa po celom tele vyhodili červené a bolestivé pluzgiere.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Knižka, ktorá Ťa poteší

Dve Poslušné písmenká

Poznáte edíciu Poslušné písmenká, však? Je to edícia kníh pre deti, ktoré práve vnikli do tajov abecedy. Písmenká ich už poslúchajú. Skladajú sa do slov, slová do viet a vety — do rozprávok. Poslušné písmenká — to sú prekrásne ilustrované knižočky s krátkymi rozprávkami či poviedkami.

A teraz Vám o dvoch Poslušných písmenkách porozprávam.

Za dávnych dávien bolo jedno vodné kráľovstvo a v tom kráľovstve vládol starý kráľ Gloglogloglo Štvrtý so svojou manželkou Gloglogloglovou, tiež Štvrtou. Mali dcérenku, ktorá stáby otcovi z oka vypadla, princeznú Kvapôčku. Takto začína Jozef Pavlovič rozprávkovú knižku, v ktorej sa všetko krúti okolo tejto princeznej. Krútia sa okolo nej nielen mamička s oteckom, ale najmä traja nápadníci: princ Žblnk Prvý zo susedného vodného kráľovstva, kráľ Brmbrm 123., ktorý za ňou prišiel na bronzovej ponorke, a kráľ Mhogo-ínhogo 1268., ktorý prišiel na striebornom torpéde. A knižka, akože inak, sa volá podľa nej — PRINCEZNÁ KVAPÔČKA.

Ďalšiu knižočku z edície Poslušné písmenká vymyslela pre Vás Olga Feldeková. Začína sa rozprávkou o dievčatku, ktoré raz na jarmoku preskočil žrebec. Hoci tam bolo plno ľudí, nikto to nevidel, lebo keď sa to malo stať, každý si od strachu zakryl oči. Ale dievčatko vedelo a z času na čas si spomenulo, čo sa mu prihodilo. Mamička mu to vyvrávala, a aby dievčatko uspokojila, porozprávala mu rozprávkou. Zakaždým, keď sa dievčatko vypytovalo na žrebca, rozprávala inú. Raz rozprávkou o lúčoch, ktoré maminým očiam darovalo Slnko, druhý raz rozprávkou o divej husi

Fanike, ktorá sa pozerala dohora, a veru sa jej to nevyplatilo, potom rozprávkou o mene najkrajšieho chlapca na svete, o lietajúcom koberci a chlapcoch z Horného Chumajova, o švihadle pre mamičku pozväzovanom zo šnúrok do topánok, o šachistovi a figúrkach, ktoré sa samy pohybovali po šachovnici, ale aj rozprávkou o očiach, ktoré boli smutné, hoci ich majiteľka bola veselá. Všetky ich nájdete v knihe ROZPRÁVKY PRE DIEVČATKO.

Povesti z Turčianskej záhradky

„Tak veru — utešená záhradka je ten náš Turiec! Hovorím náš, lebo pochádzam z jeho lona, ja som jeho a on je môj — o to mi je milší a krajší.“ Takto sa spisovateľ Rudo Moric vyznáva z lásky k rodnému kraju v úvode svojej novej knižky O BLAŽEJOVI, ČO SA NEBÁL. A pokračuje: „Tu som počúval rozprávanie starej mamy o lesných žienkach..., aj povesti o tom, ako to bolo kedysi dávno, keď ešte na turčianskych hradoch bujaro žili páni šľachtici a v dedinkách pod hradmi lopotil poddaný ľud. Hej, turčianske hrady! Zniev, Blatnica, ale aj Sklabinský zámok a dnes už nejestvujúce hradisko na sučianskej Skale. Ale aj zručaniny Strečna a Starhradu sa Turca dotýkajú, aj keď len z vonkajšej strany.“

Povesti o turčianskych hradoch spisovateľ umelecky spracoval a vložil ich do tejto knižky. V jednej z nich kopijník Blažej holými rukami premohol diviaka a zachránil tak život pánovi Blatnického hradu, v inej sedliak prekabátil tatárske vojsko, čo táborom ležalo pod Turčianskym hradom a čakalo, kým obrancovia pomrú od hladu, v ďalšej sa dozviete, prečo mnícha Odila zamurovali do výklenku Blatnického hradu so zámkom na ústach, iná Vám povie, ako sa stratilo Turčianske jazero, či ako Jánošík prekabátil grófa Révayho. Prijmite ich tak, ako si to autor želá: „... ako poklonu starému i novému Turcu, utešenej zelenej záhrade, ovenčenej prsteňom vysokých hôr.“

S. K.

Micka a Raf

*Micka a Raf kamaráti,
skáču, šantia, behajú,
tak sa spolu hrávajú.*

*Pred večerom po poriadku
Micka varí kašu sladkú.
A keď sa už najedia,
rozprávajú, klebetia.*

*Keď im spánok zavrie očka,
sladký sen si na nich počká.*

Regina Šáľková,
Žilina

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom a objednávky prijíma každá pošta o doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

Vrabček

*Žil raz jeden vrabček malý,
všetci sme ho radi mali.
A ten vrabček maličký
recitoval básničky.*

Jana Kozárová,
Králiky

Uplakaný zajko

*Beží zajko širým polom,
plače, kričí veľkým bôlom.
Kdeže je tá kapustička,
čo krásnila moje líčka!*

*Všetko je už z pola preč,
stráca zajko, stráca reč.
Beží preto ďalej polom,
plače, kričí veľkým bôlom.*

Jana Danihelová,
Pruské

Sneh

*Kričí Evka v komore,
že je sniežik na dvore.
Bežte, deti, z teplej chyže,
kým slnko sneh nevylíže.*

Jarmila Polóniová,
Šoporňa

Kresby M. Lajchovej, Bratislava

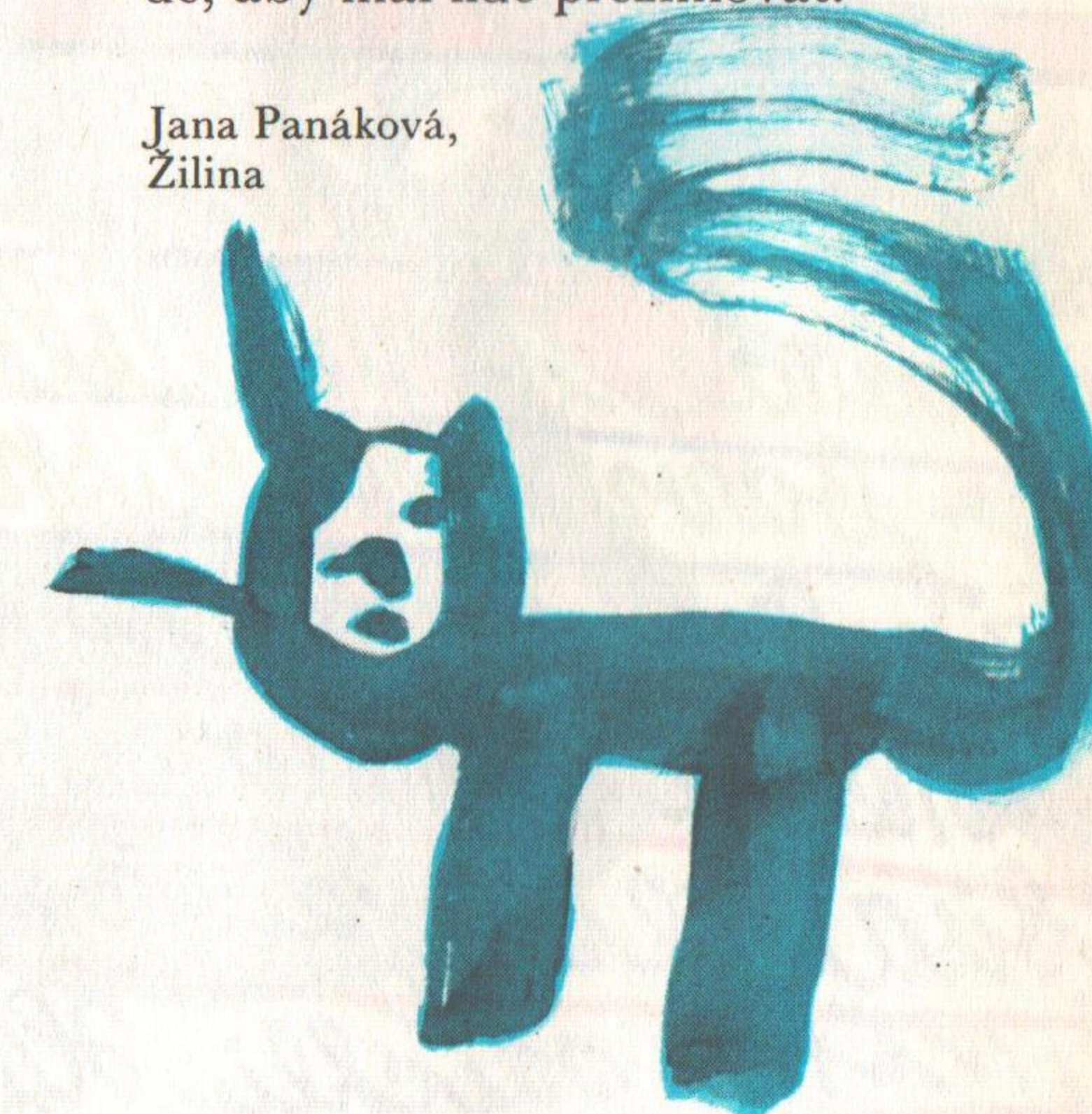

O čiernom havranovi

V našej záhrade už niekoľko rokov býva čierny havran. Neodlieta, pretože mu mačka odhryzla nohu. V lete poskakuje po záhrade za muchami a chrobákmi. V zime skáče okolo bránky a čaká, kým prinesiem kurkám zrná. Spoločne zobe so sliepkami, ktoré sú už na neho zvyknuté, a preto ho neodháňajú. Aj ja ho mám rada.

Na zimu mu nosievam od starej mamy seno. Dávam mu ho medzi polená, ktoré máme uložené v záhrade, aby mal kde prezimovať.

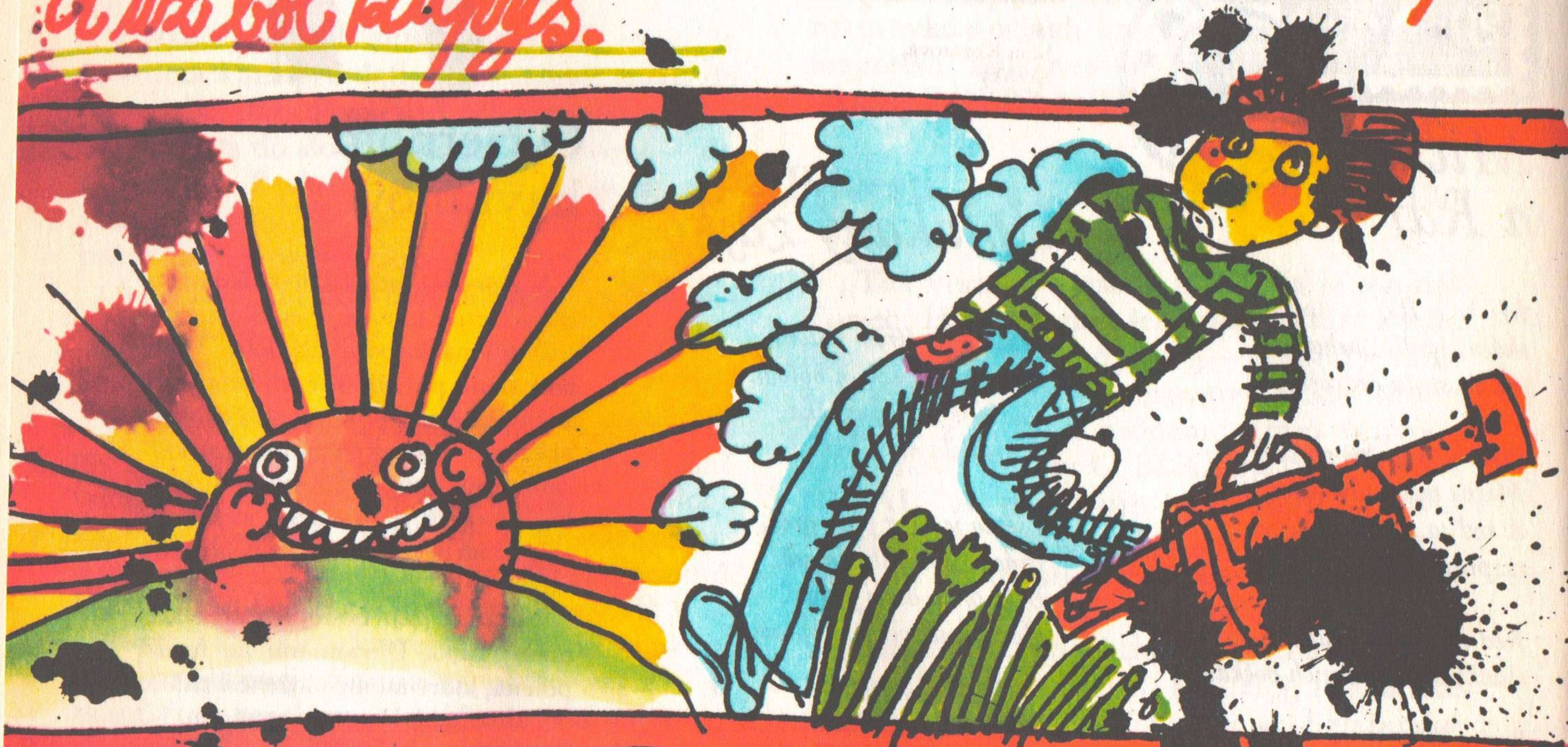
Jana Panáková,
Žilina

Joško Mrkička Spáč

Fiera, som dostal fľašys do rájocky, od ktorých
nemáme. Oni bomba nemáme, len som naspal.
A už bol fľašys.

Keby sa mohlo fškole spať, ~~keby~~ keby
viacovanie bi mi uslo naadva. A koho to v škole
~~by~~ bavý, len bi spať nemusel.

Do školy bi sa malo chodiť len v pondelok a utorok.
A ostatné dni bi malo biť pracovné voľno. Ako fšobodu.
Deťi bi sa cel týždeň ~~vi~~ behali a v pondelok a utorok
bi si v škole odíchlí. Žneš bi bolo aj preoriek, menej,
lebo sa dva dni sa meda dostal. Toľko ~~keby~~
ako päť.

Keby sa toľak vezme dookola, do školy bi stačilo
chodiť len v pondelok. Joško Mrkička Spáč